

חג השבועות - ומגילת רות

מתוך "ליקוטי שמואל"

מלקט ועורך ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

הגיליון מופיע באתר 'לדעת' וכן ניתן לקבלו לאימייל מדי שבוע על ידי שליחת בקשה ל eisikovits1@gmail.com ,

אודה לכם אם תעבירו את העלון לאנשי הקשר שלכם או כתובות של מעוניינים בעלון . אשמח לקבל הערות מחכימות ובל"נ אשתדל להתייחס אליהם . גם רשות להדפיס / לחלק / להעתיק / לשמור. - בשעת הצורך הרשות נתונה לאמור מהדברים שבעלון אף שלא בשם אומרם. אך הבא להדפיס יביא גאולה לעולם וידפיס בשם אומרו.

שבועות

משהו חדש מתחיל (הרב אליעזר אייזיקוביץ)

אין תאריך לחג השבועות. היום החשוב ביותר בתולדות האנושות, יום מתן תורה, נטול תאריך מוגדר – לפחות ככל שהדבר נוגע לתורה שבכתב. מי שרוצה בכל זאת למצוא את התאריך יכול לעשות זאת בקלות, כמובן. הוא רק צריך לספור חמישים יום מחג הפסח. אבל תאריך המתייחס לחג השבועות מצד עצמו – אין.

אפשר שהתורה בקשה לרמוז בכך שאין באמת יום מוגדר למתן תורה. מעמד הר סיני הוא אירוע שהתרחשותו היא יום יומית. ברגע שקישרת את מתן התורה לתאריך מסוים, ברגע שקיבעת אותו למועד מוגדר, הפכת אותו למשהו שהתרחש **בעבר**. אומנם משהו שתוצאותיו מורגשות עד היום – אבל עדיין משהו ששורשיו נעוצים באירוע שהתרחש אי-אז. ולזאת אין התורה מסכימה. מועד קבלת התורה צריך להיות **היום**, תמיד היום. "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים", קובעים חז"ל. אין למתן תורה תאריך מוגדר מכיוון **שכל יום** הוא התאריך שלו.

להתחדשות הזאת של התורה יש שלושה ממדים וכולם חשובים. ראשית, הממד הרגשי. דרכו של אדם שהוא מתרגש מדברים חדשים. האויב הגדול של ההתלהבות מעבודת השם היא השגרה. אדם המקיים תורה ומצוות מתוך הרגל מאבד את החיות וההתפעלות. שכבת אבק מכסה אותו, כמו מכונית שנמצאת על הכביש יותר מדי זמן בלי לעבור שטיפה. גם אם היא מכונית חדשה ומשובחת קשה לחוש בכך בעד שכבות האבק.

התורה מתחדשת בכל יום לא רק מבחינת ההרגשה הפנימית של האדם אלא גם מבחינת המציאות. התורה של אתמול איננה התורה של היום מכיוון **שהאדם** של אתמול איננו האדם של היום. בכל יום האדם משתנה ומתפתח. הוא חווה חוויות חדשות המשפיעות על האופן שבו הוא תופס את עצמו ואת עולמו, לפיכך גם הבנתו ותפיסתו

בתורה משתנים בהתאם. אם תפיסתו הרוחנית של האדם לא תתפתח במקביל להתפתחות אישיותו, האדם של היום יישאר תקוע עם תורה של אתמול וממילא לא יחוש שייך ומחובר אליה כראוי. מוכרחים להעמיק ולעדכן את המושגים שלנו בתורה בכל יום. ואנחנו גם מסוגלים לעשות זאת שכן כל יום נותן לנו מבט חדש שלא היינו מסוגלים לראות אתמול.

וקיים עוד ממד נוסף, שלישי. לעיתים האדם נעצר בשלב מסוים של חייו לא בגלל שזהו הדבר הנכון לעשותו אלא מחמת נטל העבר. לאחר שהשקיע אנרגיה נפשית בכיוון מסוים קשה לו לשנות כיוון ולהתחיל מחדש, גם אם שכלו אומר לו שכך צריך לעשות. האדם נתקע. הוא אומר לעצמו: "אחרי כל השנים הללו, פתאום אתחיל להשתנות?! הפסדתי כבר את הרכבת, החמצתי את השעה, עשיתי טעויות ועכשיו לא נותר לי אלא להשלים איתם ודי". באה התורה לעקור מליבו של אדם את הדעה המשובשת הזאת והיא מכריזת ואומרת שכל יום הוא "מעמד הר סיני" חדש. העבר לגמרי לא רלוונטי. העבר וכל המגבלות והאילווצים שהוא מטיל עלינו קיים רק בדמיון. במציאות אתה בן חורין להתחיל כל יום כאלו זהו היום הראשון בחייך כי בכל יום יש מתן תורה בפני עצמו. רבי עקיבא התחיל ללמוד אלף-בית בגיל ארבעים, גיל שבו אנשים אחרים כבר היו משלימים עם העובדה שהם בגלגול הנוכחי יישארו אנאלפביתים ובטח שלא יגיעו למדרגת תנא קדוש.

בעקבות הדברים הללו מתברר שיש תאריך למתן תורה - והתאריך הזה הוא היום. אם לוחש לך יצרך שהתורה מכוסה אבק וכבר איננה מעוררת התרגשות כמו בימים עברו, שהתורה שלך דורכת במקום ואינה הולמת את אישיותך הנוכחית, או שלאור כל המטען שאתה סוחב על גבך אין לך ברירה אלא להמשיך במסלול מסוים, לחש לו בחזרה שהוא טועה טעות חמורה. אין תאריך לתורה. כל יום הוא חג שבועות מחדש. בכל יום דבר חדש מתחיל ...

חג השבועות

חשוב שננצור בלבנו שישנו תנאי אחד בלתי מתפשר שבלעדיו לא ניתן לקבל תורה, ולא משנה כמה הכנה נעשה לקראת החג הקדוש הזה. כשבאו עם ישראל אל הר סיני לקבל את התורה, כתוב, "וַיֵּחַן-שָׁם יִשְׂרָאֵל, נֶגֶד הָהָר" (שמות י"ט ב'). רש"י מפרש, "כאיש אחד בלב אחד". עם ישראל הגיעו למצב תודעה של אחדות מושלמת ורק אז יכלו לקבל את התורה. בכמה מקומות מסביר "בעל הסולם" שאמנם מצד הבורא מתן תורה כבר היה, אבל מצדנו טרם הייתה קבלת התורה בשלמותה. על מנת שאנו נוכל לקבלה בשלמותה אנו חייבים להגיע לאחדות, להיות "כאיש אחד בלב אחד". להסיר מעלינו את קליפת הרצון לקבל, להתנער מהאגואיזם שלנו, ממחיצות הברזל אשר מפרידות בינינו, ולקבל על עצמנו אהבת ישראל שלמה. כמו שאומר

האריזו"ל שאם אדם רוצה שתפילתו תתקבל, מוטב שיאמר לפני התפילה, "הריני מקבל עלי מצות עשה של 'ואהבת לרעך כמוך' והריני אוהב כל אחד מבני ישראל כנפשי ומאודי". לפני חג השבועות, לפני שנגיע אל התיקון של ליל שבועות ואל מעמד מתן תורה של הבוקר, כדאי שנתבונן כל אחד בנפשו פנימה, היכן הוא אוהב באהבת חברים, באהבת ישראל. כגודל אחיזתו וקבלתו לעתיד, כך תקבע גם מידת החיבור שלו אל אורה של תורה.

בברכת חג שמח, שנזכה ביחד לקבל את התורה ולהאיר את העולם כולו באורה!

חג השבועות ("אוצרות של חינוך" מעשי היא)

מהגאון רבי שרגא גרוסברד: מובא בספרים, כל חג נקרא על שם המאורע שנקבע להזכירו, כמו סוכות ופסח. והנה חג השבועות לא נקרא על שם מתן תורה בסיני, מדוע? אין זאת אלא מפני שאותם שבעה שבועות מספירת העומר שקדמו ליום זה הם - המה עיקרו של מאורע מתן תורה. כי באלו מ"ט הימים יצא עם ישראל ממ"ט שערי טומאה ונכנס במ"ט שערי קדושה. כל יום רכש קניין ממ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, וביום הארבעים ותשע חזרו מחדש על כולם.

כך הכשירו עצמם לקבלת התורה, כל יום קנו יסוד נוסף המהווה חלק מן התנאי ההכרחי לעמוד באותו מעמד נשגב. אשר על כן קוראים את החג על שם השבועות הללו, באשר לאמתו של דבר הם עיצומו של יום.

זמן קבלת התורה (פניני נועם שיח – שבועות)

פעם אחת התווכחו ביניהם כמה חסידים של כ"ק מרן האדמו"ר בעל ה"נתיבות שלום" מסלונים זי"ע מתי הזמן של "קבלת התורה" ביום טוב שבועות, אחד אמר מיד בתחילת הלילה, והשני אמר בלילה בעת שאומרים תיקון ליל שבועות, והשלישי אמר כשקורין בתורה בתפילת שחרית. כששמע הרבי את הוויכוח, נענה ואמר "אני אומר לכם מתי הוא זמן קבלת התורה, כשיהודי מקבל על עצמו איזה קבלה טובה, אז הוא זמן קבלת התורה..."

"זכר ליציאת מצרים"

שאלו את הרבי מגור, בעל ה"חידושי הרי"ם" זצ"ל, מדוע אנו אומרים בקידוש ליל חג השבועות שהוא "זכר ליציאת מצרים". הלוא ההיפך הוא הנכון: כל יציאת מצרים הייתה למען חג השבועות, עבור מתן התורה, כמו שנאמר: "בהוציאך את העם ממצרים - תעבדון את הא-לוקים על ההר הזה". אם כן, יציאת מצרים הייתה טפלה לחג השבועות, ומדוע אנו אומרים שחג מתן תורה הוא זכר ליציאת מצרים. והשיב: "והדברים כפשוטם, שכן עד שלא קיבלו את התורה - לא יצאו למעשה ממצרים..."

כלומר, הם יצאו ממצרים, אבל מצרים לא יצאה מהם. היו ספוגים בטומאתה, בזוהמתה, באווירתה... והדברים כה נוקבים - אימתי האדם "יוצא ממצרים" - רק בשעה שהוא "מקבל את התורה..."

"שיש וישמחו בשמחת התורה כי היא לנו עוז ואורה" (ויזרע יצחק עליון 340)

מדוע נאמר שיש וישמחו בשמחת התורה ולא נאמר שיש וישמחו "בתורה? מסביר בעל ה"בית אברהם" מסלונים על פי המדרש הידוע שאומר שכאשר רצה הקב"ה לתת את התורה הוא פנה קודם אל כל אומות העולם והציע להם לקבל את התורה אלא שהם דחו אותו ולא הסכימו לקבל את התורה לפי זה, מבאר שיש וישמחו בשמחת התורה דהיינו אנו מתבקשים לשמוח "בשמחת התורה", "בשמחתה של התורה עצמה, ששמחה וצהלה כאשר נודע לה שאומות העולם מסרבים לקבל את התורה, והיא ניתנת לעם ישראל

מדוע מצווה לאכול בשבועות? (הרב שלמה הלוי שליט"א)

במסכת פסחים דף סח. מובאת מחלוקת בין ר' אליעזר לר' יהושע בשאלה: מה נדרש מאתנו לעשות ביו"ט? ר' אליעזר אומר - או אוכל ושותה, או יושב ושונה. ר' יהושע סובר - חלקהו, חציו לה' וחציו לכם. ומוסיף ר' אליעזר - ובעצרת [בשבועות] כולם מודים דבעינן לכם, כיון שכתוב "עצרת לה' אלוֹקֵיךְ", וכתוב "עצרת תהיה לכם". שואל הבעש"ט: לכאורה, דווקא ביום זה צריך ללמוד שהרי זהו יום מתן תורה, ואיך הגוף הגשמי בא לאכול?!

משל למלך שהגיע לכפר קטן ורצה לפוש, אך בני העם הסתקרו ורבו עם השומרים לראות את המלך והפריעו את מנוחת המלך. אמר המלך לעשות להם סעודה, כיון שראו שולחן ערוך שכחו מהמלך וישבו לאכול.

הנמשל, כדי שהגוף יעזוב במנוחה את הנשמה נותנים לו לאכול והוא נותן לה מנוחה. סיבה נוספת - אמר ר' יהושע בן לוי, כשעלה משה לשמים וביקש את התורה, אמרו המלאכים להורגו ובקשו מה' "תנה הודך [=תורתך] על השמים". ה' אמר למשה - אחוז בכיסאי וענה להם. אמר להם... מה כתיב בה? "זכור את יום השבת לקדשו" - כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכין שבות? "כבד את אביך ואת אמך" - אב ואם יש לכם?... "לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב" - קנאה יש ביניכם? יצר הרע יש ביניכם? מיד הודו המלאכים] לקב"ה... וכל אחד ואחד נעשה אוהב למשה ומסר לו דבר, שנאמר [תהלים סח, יט]: עָלִיתָ לְמָרוֹם שְׁבִיתָ שָׁכֵב לְקַחַת מִתְּנוּת בְּאָדָם - בְּשֹׁכֵר שֶׁקְּרָאֹךְ אָדָם, לְקַחַת מִתְּנוּת. וכך הוכיח להם משה שכל עשרת הדברות נאמרו לבני אדם, עד שהודו לו ואמרו: "ה' אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ", ולא אמרו בשמים.

יוצא אם כן שבעקבות ההבדל בינינו לבינם קיבלנו את התורה. לכן אוכלים ושותים דווקא ביום מתן תורה, כדי להדגיש את ההבדל שיש בינינו לבין המלאכים...

"עמלה של תורה"

"והגית בה יומם ולילה"

בחג השבועות עם ישראל מקבל את התורה ביראת כבוד - מעמד הר סיני. התורה היא תורת חיים והיא היסוד לקיומו והנהגתו של עם ישראל.

נשאלת השאלה:

אם הקב"ה מצווה: "והגית בה יומם ולילה" מדוע הקב"ה לא מאפשר לנו ללמוד תורה בקלות - שכל אחד יגיע בקלות להיות מורה הוראה בישראל?! מדוע אם כן הקב"ה רוצה שרק מי שבאמת רוצה ללמוד וילמד תורה מתוך עמל - הוא יזכה ליהנות ממנה?.

התשובה לכך היא:

שהקב"ה מחפש את אלו המבקשים תורה באמת לאחר שהוא מבחין שהאדם מתעקש הוא פותח לו את מעיינות החכמה...

משל למה הדבר דומה:

לגבאי בית הכנסת שפתח גמ"ח לכלי עבודה. יום אחד הגיע אליו מישוהו וביקש מסור חשמלי מיוחד מאד. הגבאי הסביר שאין לו זמן והפטיר: זה במחסן. הלך זה, חיפש ולא מצא. חזר אליו. אמר לו: נראה לי שזה אצל אימא שלי בבית. הלך אותו אחד, חיפש ולא מצא. אמר לו: לא מצאתי. חשב בעל הגמ"ח ואמר: נראה לי שזה בבית הכנסת... הלך ולא מצא. חזר ואמר לו - לא מצאתי. אמר לו המשאיל: זה אצלי על השולחן... משמצא אמר לו השואל: למה טרטרת אותי?! השיב האיש: מסור זה דבר יקר, אני משאיל אותו רק למי שצריך באמת. איך אני אדע מי צריך באמת? אם אחרי כל הטרטור הזה שאתה עובר אצלי, עדיין אתה מבקש למוצאו - סימן ברור הוא שאתה באמת רוצה וצריך - ולך אני אתן ותוך כדי מסר לו את מבוקשו...

נמשל:

כיצד הקב"ה יידע אם באמת האדם רוצה ללמוד? הוא מערים עליו קשיים בלימוד. אם הוא מתעקש ולא מוותר. מיד הקב"ה פותח לו את מעיינות החכמה ולפתע הלומד מתחיל להבין... ודווקא לו יאה להיות מנהיג ומורה הוראה.

ברכת התורה (פניני נועם שיח – שבועות)

אמרו חז"ל (מס' ב"מ דף פ"ה ע"ב): על מה אבדה הארץ על שלא ברכו בתורה תחילה. ולכאורה אין הדבר מובן, שהגם שברכת התורה הוא דבר חשוב עד למאוד, אמנם מפני מה דווקא העדר הברכה היא הגורמת לכזה חורבן – חורבן הארץ?! והלא דבר הוא ! והנה ק"ז הגה"ק בעל ה"שערי תורה" זי"ע מפרש שהכוונה הוא כך: על מה אבדה הארץ – איזה דבר גרם לחורבן הגדול הזה – על שלא ברכו בתורה תחילה – מפני שהתורה לא הייתה תחילה לכל דבר, היא לא הייתה חביבה עליהם להיות להם הדבר הראשון במעלה ובחשיבות, כי באמת התורה היא תחילה לכל דבר, ואין חשיבות כחשיבות התורה, ואם אין הדבר כן, דהיינו שחלילה מחשיבים ומקדימים דברים אחרים קודם לתורה, אז הדבר יכול לגרום לחורבן חלילה.

מסכת שבועות [ארזי הלבנון]

בלילה השני של חג הפסח לאחר ספירת העומר, קרא הרה"ק רבי צבי הירש הלוי הורביץ זצ"ל לשני בניו הקטנים, שהתפרסמו לאחר מכן כשני האחים הקדושים הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע"א והרה"ק רבי פנחס בעל ההפלאה זי"ע"א, ושאלם לאמר: איזו מסכת מתכוונים אתם ללמוד? נענה ואמר הגדול שבהם: עלינו להתחיל ללמוד את מסכת שבועות, כדי שנוכל לסיימה בערב חג השבועות.

הסביר רבי צבי הירש לילדו: כי מסכת שבועות אינה עוסקת כלל בענייני חג השבועות והיא רק קרויה בשם שבועות ע"ש שבועות של דיינים ושבועות של עדים וכדומה, אבל לא ע"ש חג השבועות, ומדוע אם כן ברצונך ללמוד אותה עד חג השבועות? נענה הילד ואמר: גם אני יודע כי מסכת שבועות עוסקת בענייניהם של אלו הנשבעים, ודווקא משום כך סבור אני כי מתאימה היא ללמוד בימים אלו כהכנה לחג השבועות, שכן מאז חג השבועות הראשון עת קבלנו את התורה על הר סיני כולנו מושבעים ועומדים מהר סיני לקיים את התורה, ולכן כאשר נלמד את מסכת שבועות נדע אכן עד כמה חמורה היא השבועה ועד כמה צריך לדקדק בקיומה.

"מאכלי חלב בשבועות"

"למה אוכלים מאכלי חלב בחג השבועות?"

1. ברגע שנצטוו על בשר וחלב ושחיתת בהמה, לא היה להם כלים לבשל בהם - הכל היה טרף. לכן אכלו מאכלי חלב עד צאת החג.
2. חלב מחמיץ בכלי זהב וכסף, ומשתמר בכלי חרס. לומר שהתורה מתקיימת דווקא באנשים צנועים. אם האדם מרגיש מעצמו זהב או בעל כסף התורה "מחמיצה" אצלו אפילו יהא הוא תלמיד חכם מובהק...

3. המשנה ברורה בסימן תצד ס"ק יב מביא: שהתורה ניתנה בשבת ומכיוון שלא יכלו לבשל בשבת - אכלו מאכלי חלב.

4. משה נולד בז' אדר, והוצפן בבית למשך שלושה חודשים. יוצא איפה שביום ו' סיון. הניחה אותו אמו יוכבד על שפת היאור, ובאותו היום - "חג השבועות" נמצאה לו מינקת שתיתן לו חלב והרי זו אמו יוכבד. "זכר לאותו הנס אוכלים מאכלי חלב".

5. "דבש וחלב תחת לשונך" - דבש וחלב הם רמז לתורה שנמשלה לדבש וחלב. שניהם, גם הדבש וגם החלב מסמלים את ההיפוך מטמא לטהור. הדבורה היא טמאה למאכל אך היוצא ממנה - דבש הוא טהור. דם טמא ונאסר לאכילה לעומתו החלב שמיוצר ממנו - טהור (עפ"י חז"ל דם נעכר נעשה חלב. החלב נוצר מהדם) כך התורה משנה את האדם. התורה הופכת מאגואיזם לאלטרואיזם = מהכל בשבילי - לנתינה לזולת. מהכול שלי - לשום דבר לא שייך לי. מאנוכיות וזולתנות - לתת לשני ללא אינטרס.

6. משה רבנו היה 40 יום בשמים כשעלה להביא את התורה. הגימטרייה של המילה חלב אף היא 40. "אוכלים מאכלי חלב בשבועות" לזכר 40 הימים הללו.

7. "הטעם שאוכלים מאכלי חלב ביום מתן תורה" הוא על פי המדרש המובא בספר תורת חיים: הקב"ה רצה לתת את התורה לעם ישראל אך המלאכים חשקו אף לקבל את התורה. אמר להם הקב"ה: בשעה שהייתם אצל אברהם אכלתם בשר וחלב, מיד הלכו להם בפחי נפש. אם כך יוצא שעצם אכילת החלב אצל אברהם אבינו גרמה לנו לקבל את התורה ולכן ביום זה אוכלים מאכלי חלב.

9. מובא בשם הרמ"א שכשם שבפסח אוכלים שני תבשילין (חגיגה ופסח) כך גם בחג השבועות נדרשים לשני תבשילין: אחד בשרי שהוא מצוות החג: "ושמחת בחגך" - ואין שמחה אלא בבשר ויין והשני חלבי.

אלו אם כן הטעמים העיקריים לאכילת מאכלי חלב דווקא בחג השבועות.

אכילת מאכלי חלב (סיפורי חסידים)

כשביקש הגה"ק רבי מאיר שפירא מלובלין זי"ע להדגיש את חשיבות המנהג לאכול מאכלי חלב בשבועות אך בד בבד לדעת כי לא זה העיקר. היה מספר את הסיפור הבא בדרך צחות, כשביקרתי באחת מערי השדה בסביבות העיר ניו יורק לצורך אסיפת כספים לשיבת חכמי לובלין, פגשתי ביהודי עשיר עם הארץ גדול, הלה ביקש להפגין בפני את 'למדנותו' ונאמנותו למסורת ואמר לי כי היות וכל ימי הספירה משמשים כהכנה לחג השבועות שבו אוכלים מאכלי חלב, לפיכך הריהו נוהג לאכול בכל הספירה קרעפליך העשויים עם חלב, בכל לילה מספר הקרפליך כמניין הספירה.

שאלתי מה קורה אם אתה שוכח במקרה לאכול את הליכות, השיב אני ממשיך לאכול בלילה הבאה בלי ברכה.

התוכחה שהתקיימה" ... ("זכרונות מימי קדם")

פעם בחג השבועות היה עולם גדול אצל האדמו"ר האמצעי מבאבוב, ביניהם מספר בחורים שנסעו בלא רשות אבותיהם. אמר הרבי: "היום התקיים מקרא הכתוב בפרשת התוכחה ... "התפלאו השומעים, תמהו, מה זה?! מה כוונת דברי הרבי ... הסביר הרבי: "כוונתי לפסוק 'ואכלתם את בשר בניכם' בפרשת בחוקותי ההורים הכינו בביתם אוכל ליום טוב והבחורים ברחו, ואז אכלו אבותם את בשר בניהם שהכינו בעבורם ליום טוב.

זמן מתן תורתנו

שאל הרה"ק בעל החידושי הרי"ם זי"ע – מפני מה נקרא חג השבועות "זמן מתן תורתנו" ולא "זמן קבלת תורתנו"? אלא הסביר ואמר: מפני ש"זמן מתן תורתנו" היה רק פעם אחת, לפני אלפי שנים, ואילו "זמן קבלת תורתנו" לא פסק מעולם... כי בקבלת התורה חייב יהודי לעסוק מידי יום ביומו ...

הגה"ק רבי ישראל מסלנט זי"ע אמר יסוד גדול בלימוד התורה: בקבלת התורה אנו רואים, כי התורה ניתנה במקום בלתי ידוע – במדבר... בזמן בלתי ידוע – דיש מחלוקת האם בו' סיון או בז' סיון... וכל זאת למה? אלא יסוד גדול אנו רואים מכאן: יש כאן הוראה לדורות הבאים, "התורה לא תלויה בזמן מיוחד, ולא במקום מסוים!...

ה"שפת אמת" מבאר שבפסח לא אוכלים מצות כי המצה נאכלת לתיאבון, וא"כ לכאורה שלא נלמד ערב שבועות כדי שיהיה לתיאבון... אבל האמת הוא, ש'טעמו וראו כי טוב ה', והתיאבון והטעם הטוב מגיעים רק אם לומדים עוד ועוד.

ר' יוחנן היה בא והולך מטבריה לציפורי והיה נשען על כתפו של ר' חייא בר אבא, הגיעו לשדה אחד אמר ר' יוחנן שדה זו שלי הייתה ומכרתיו כדי ללמוד תורה, הגיעו לבית הבד אחד אמר לו גם זה שלי היה ומכרתיו כי רציתי לעמול בתורה, התחיל ר' חייא בר אבא לבכות אמר לו: למה אתה בוכה? אמר לו בוכה אני שלא השארת לזקנותך כלום אמר לו ר' יוחנן: בני, קלה היא בעיניך שמכרתי דבר שניתן לשישה ימים וקניתי דבר שניתן לארבעים יום וארבעים לילה. (מדרש רבה)

"ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר" (רבי מנחם מנדל מקוצק זצ"ל)

אנו מציינים את מעמד הר סיני כ"זמן מתן תורתנו" ולא כ"זמן קבלת תורתנו", מפני שבמעמד הר סיני הייתה רק נתינת התורה, בעוד קבלתה תורה זמנה בכל עת.

זאת ועוד. נתינת התורה הייתה במידה שווה לכולם, אך קבלת התורה, לעומתה, אינה במידה שווה. יש שמתאמץ ונוטל הרבה, ויש שנוטל רק מעט.

קולות וברקים (על הפרשה)

אמר הגאון ר' שמואל רוזובסקי זצ"ל על הפסוק "ויהי ביום השלישי בהית הבקר ויהי קלת וברקים". שהקולות והברקים ניתנו בהר סיני והם חלק בלתי נפרד מהתורה, ולכך הקולות שאדם משמיע בעת לימוד התורה והשמחה שאדם שמח בחידושי תורה, אינם דבר נוסף המתלווה אל התורה כי אם חלק בל יפרד מעצמותה.

"ההקבלה בלוחות הברית" (הכלי יקר)

עשרת הדיברות מופיעים באופן הבא:

אנוכי ה' א-לוקיך	לא תרצח
לא יהיה לך א-לוהים אחרים	לא תנאף
לא תישא את שם ה'.. לשווא	לא תגנוב
זכור את יום השבת לקדשו	לא תענה
כבד את אביך ואת אימך	לא תחמוד

וכבר אמרו חז"ל שהן מחולקות לשני צדדים כיוון שהצד הימני הוא עברות שבין אדם למקום. ואילו הצד השמאלי עברות שבין אדם לחברו.

הכלי יקר מבאר באופן נפלא ואומר: שבעצם זה, ששני הלוחות צמודים אחד לשני, חייב להיות קשר בין שני הצדדים. כאשר כל דיברה בצד אחד יש לה מכנה משותף עם הדיברה שמקבילה לה בצד האחר נביא את דבריו ונסביר:

אנוכי ה' אל מול לא תרצח.

בגלל שאנוכי ה' - לכן אל תרצח... אדם נברא בדמותו של הקב"ה שנאמר: "בצלם א-לוקים ברא את האדם", הרוצח את האדם למעשה פוגע באופן ישיר בכבודו של הקדוש ברוך הוא.

לא יהיה לך א-לוהים אחרים אל מול לא תנאף.

יהודי שהולך ונכנס לכת שאיננה שלו ועושה לו אלוה שלא שייך אליו, דומה בדיוק לאחד שהולך ונכנס למשפחה שאיננה שלו...

לא תשא את שם ה' לשווא אל מול לא תגנוב.

אחד שהולך וגונב מחברו לבסוף יבוא לבסוף לשאת את שם ה' לשוא. כי ברגע שהוא ייתפס הוא ישקר וישבע לשקר, בכדי לצאת זכאי ולהפטר מהתואר "גנב" שידבק לו ...

זכור את יום השבת לקדשו אל מול לא תענה.

מי שמחלל את השבת למעשה מעיד עדות שקר כאומר: שהקב"ה לא ברא את העולם בששה ימים ושבת ביום השביעי.

כבד את אביך ואת אמך אל מול לא תחמוד.

אדם שאיננו מכבד את הוריו זה מכיוון שהוא ראה הורים אחרים הטובים משלו... במילים אחרות אדם שחומד את של האחרים הרי שלא יכבד גם את הוריו...

אם כך, נמצאנו למדים שלא בכדי חולקו עשרת הדיברות ונכתבו דווקא בסדר הזה...

"מדוע נמשלה התורה למים"? (מדרש שיר השירים רבה א', י"ט)

מדרש שיר השירים רבה א', י"ט מביא מספר טעמים "מדוע נמשלו דברי תורה למים":

1. "מה מים, מסוף העולם ועד סופו [=יש להם התחלה וסופם אינו נראה בעין], כך תורה, מסוף העולם ועד סופו.
  2. מה מים חיים לעולם, כך תורה חיים לעולם.
  3. מה מים מן השמים, כך התורה מן השמים.
  4. מה המים מטהרים הגוף, כך תורה מטהרת הגוף.
  5. מה המים יורדין טיפין-טיפין ונעשים נחלים-נחלים, כך תורה: אדם לומד שתי הלכות היום ושתיים למחר, עד שנעשה כנחל נובע.
  6. מה מים אין אדם גדול מתבייש לומר לקטן: השקני מים, כך דברי תורה אין הגדול מתבייש לומר לקטן: למדני פרק אחד, דבר אחד, פסוק אחד, ואפילו אות אחת.
  7. מה מים כשאין אדם יודע לשוט בהם, סוף שהוא מתבלע [=טובע], כך דברי תורה, אם אין אדם יודע לשוט בהן ולהורות בהן, סוף שהוא מתבלע."
- רעיון נפלא המהווה "דמיון בין התורה למים"?

משל: כשמים זורמים יש צמחיה ועשביה פורחת, ציפורים באות לשתות ואווירה מיוחדת שכולם נהנים ממנה. אבל כאשר המים עומדים מתחיל מלריה וקדחת, סכנת נפשות של ממש...

נמשל: התורה היא כמו המים. כשהאדם לומד וזורם אזי כולם נהנים ממנו. אבל ברגע שהוא מפסיק ללמוד וחושב שהוא כבר יודע - מפסיק לזרום, אז יש מלריה וקדחת...

וארשתיך לי לעולם... (מתוך הכתובה לחג שבועות) (מתוך מדבש גיליון 31 הרב ברוך בוקרה שליט"א)

מדוע הקב"ה אומר לכנסת ישראל וארשתיך לי לעולם? והלא מן הראוי היה לומר ונשאתיך לי לעולם שהרי תכלית האירוסין היא הנישואים. והאירוסין הן רק שלב ביניים עד הנישואים והם העיקר? התשובה היא: יש יתרון לתקופת האירוסין על פני הנישואים. לאחר הנישואין הן הבעל והן האישה פחות משתדלים להרשים את בן / בת הזוג, כי הרי נעשתה ההתחייבות... לא כן באירוסין שאז כל פעולה וכל מעשה שנעשה נבחן בקפידה שלא יפגע בצד השני ... אומר הקב"ה לכנסת ישראל: אני רוצה אתכם לעולם אבל שהיחסים יהיו יחסי אירוסין ולא יחסי נישואים שתבדקו כל מעשה וכל פעולה שלכם שאין בה משום פגיעה בקב"ה... לכן 'וארשתיך לי לעולם...' דווקא!

צניעות היא המפתח לקבלת התורה

"למה ניתנה התורה במדבר?" האם לא פשוט יותר שנכנס לארץ ואז תינתן התורה?

שתי תשובות נפלאות:

1. אם התורה הייתה ניתנת בארץ ישראל היהודים שפזורים בארצות האחרות יחשבו שהתורה היא נכס בלעדי של אנשי ארץ ישראל. כדי למנוע זאת ושכולם ירגישו שזה גם שלהם ניתנה התורה במדבר.

2. ארץ ישראל נחלקה לשבטים. כדי למנוע מחלוקת היכן תינתן או חלילה למי היא שייכת - ניתנה במדבר, לומר שהיא שייכת לכולם!

"למה בחר ה' בהר סיני" במקום הגלבוה, התבור, החרמון? ואם מפני שהיה עניו. אז היה בוחר בוואדי או בעמק?

תירוצ: אם אומרים לנו שאדם לא יפה לא מוצלח ועניו, מיד נשאל - ברור שהוא עניו, במה יש לו להתגאות?!... אבל כשאומרים על אדם שהוא בעל שיעור קומה - עניו הרי שהענווה מקבלת משמעות... כך הר סיני הוא הר: יש אוויר, רואים נוף (בשונה מוואדי שאין אוויר ולא רואים כלום) ובכל זאת הוא עניו. הרי זו מעלה, ולכן

ה' בוחר בו. לכן דווקא העניו מכל אדם משה רבנו נבחר לתת את התורה. משה קיבל תורה מסיני (ולא בסיני) מאותה ענווה של ההר ושל משה נוכל לקבל תורה גם אנחנו. יוצא איפה, ש"צניעות היא המפתח לקבלת התורה", "אין התורה מתקיימת בבעלי גאווה".

התורה היא לקח טוב ("עץ יוסף")

"כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו"

מדרש תנחומא לפרשת תרומה מביא על הפסוק: "כי לקח טוב נתתי לכם" משל למה הדבר דומה? לסוחר בדים וסוחר פלפלים שהחליפו סחורה זה עם זה. נמצא שלזה יש בדים ולזה פלפלים שהרי החליפו... לא כן בדברי תורה - זה יש לו סדר זרעים ולזה יודע סדר מועד. זה מלמד את חברו וזה מלמד את חברו. נמצא לשניהם יש גם סדר זרעים וגם סדר מועד. "לקח טוב" היכן תמצא מסחר יותר טוב מזה?...!

"עץ יוסף" שואל: מה הדוגמא הזו? הרי זה כמו שיש חייט וסנדלר. שניהם נפגשו, זה מלמד את הסנדלר חייטות וזה מלמד את החייט את מקצוע הסנדלרות. יוצא שכעת שניהם יודעים שני מקצועות, אם כך, איזו מין דוגמא הביא המדרש? ומתרץ ה"עץ יוסף": כשאדם יודע שני מקצועות שונים ברגע שהוא חייט הוא לא סנדלר, וברגע שהוא סנדלר הוא לא חייט... לא כן היודע שתי מסכתות או שני סדרי משנה אפילו כשהוא מתעסק עם סדר זרעים - סדר מועד עוזר לו להבנה, וכן להיפך... טובה תורה מכל סחורה...

קבלת התורה

היה זה כאשר כבשו הגרמנים י"ש במלחמת העולם הראשונה את וילנה, בשנת ה'תרע"ה, בתחילה הם הסבירו פנים ללשון האידיש המיוחדת של היהודים, שהרי מוצאה היה בלשון הגרמנית, כך הם חשבו לקרב את היהודים להתבולל בניהם, הם אף פקדו כי בכל בתי הספר היהודיים ילמדו הילדים את כל לימודיהם באידיש בלבד. אך לאחר פסח תרע"ז גזרו השלטונות הגרמניים על סגירת כל בתי הספר הן הפולניים והן היהודיים, כמובן, הסיבה לגזרה החדשה לא נאמרה, רק אמתלה עלובה, כי ישנה מגיפה של מחלות מדבקות. אך היהודים הבינו היטב את מטרתם שהייתה ההכנה של הרשות הגרמנית בעיר לפתוח רשת בתי ספר עממיים ממשלתיים בלשון הגרמנית, כדי להטמיע את כל האוכלוסייה ברוחם הגרמנית הנתעבת.

מורי וילנה, הן היהודים והן הפולנים, יצאו בגלוי למלחמה נגד גזרה מרושעת זו והמשיכו בלימודיהם, על אף האיסור. הרשות הגרמנית נקטה אמצעים מדכאים נגד המורים הממרים, והם נתפסו ונחבשו בבית האסורים. בין הרבים, שנפגעו מגזרה זו

היה הרב ישראלוב, אותו מצאו מלמד תורה לפרחי "תפארת בחורים" ודנו אותו לחודש מאסר. עונשים אלו לא הפחידו את המורים והם לא ביטלו את הילדים מתלמוד תורה, אך בשל המעקב החדש שהיו תחתיו ערכו את הלימוד בשעות הלילה. הרשות הגרמנית לא חדלה לרדוף אותם וגזרה כי חל איסור על ההליכה ברחובות בשעות הלילה, מתוך כוונה תחילה, כי בוודאי ההורים לא יתנו לילדיהם ללכת בשעות האיסור לבתי הספר.

חג השבועות החל ממשמש ובא, ואתו גבר חששו של הרב יחיאל ישראלוב זצ"ל שמא בחוריו מ"תפארת בחורים" לא יגיעו לומר את מנהג הקדמונים ושמא מפחדם לא יאמרו "תיקון ליל שבועות" הוא נמלך בדעתו, כיצד יתפללו עם הנץ, וכיצד יכינו עצמם לקבלת התורה... הרב החל מעביר קשר בהיחבא, הסוד עבר מפה לאוזן וכל תלמידו ידעו כי ביום חג השבועות עליהם יהיה להגיע לפנות ערב, כל אחד יביא עמו את סעודת החג, ואחר כך יעסקו כל הלילה בתורה ותפילה.

הלילה הראשון של שבועות הגיע, כל התלמידים התכנסו בעוד מועד ל"תפארת בחורים" הם התפללו מעריב בציבור, קדשו על היין, ערכו את סעודת חג מתן תורה בצבור וברכו יחדיו. אחר ברכת המזון התחילו הכול אומרים בהתלהבות "תיקון ליל שבועות" ועסקו בתורה. הרב עורר את ליבם בדרשה חוצבת להבות אש על זכות הלימוד ועל חשיבות היום הנורא של קבלת מתן תורה. הכול הלך למישרים, אך קרה מקרה ושני בחורים לא הגיעו למועד שהתנו בניהם, הם רצו להיות סמוכים לשולחן הוריהם בסעודת יו"ט, אותה סיימו בשעה מאוחרת בלילה כשכבר חל האיסור לצאת לרחוב, אך ליבם לא נתנם להחמיץ "תיקון ליל שבועות" הייתכן לא לשמוע דרשתו של הרב, לא לעסוק בתורה בליל השבועות ולא להתפלל עם הנץ? השניים גמרו בדעתם, יעבור עליהם מה, אך הם ילכו.

הבחורים שמו נפשם בכפם ובחירוף נפש ממש עמדו והלכו ל"תפארת בחורים" הם הסתובבו בסמטאות הצרות על מנת שלא תרגיש בהם בריה. הם הגיעו לרחוב היהודים ונמצאו כבר סמוך לשער הברזל של חצר בית הכנסת דמתא וילנה, כשלפתע שמעו קול קורא בגרמנית "עימדו" שני הבחורים הביטו וראו, כי לא הרחק מהם עומדים שני חיילים גרמנים, חמושים ברובים והם קרבים אליהם. הבחורים שאש הבערה ללימוד התורה בערה בהם לא התבלבלו לרגע וכל עוד נשמתם באפם הם נכנסו לקלויז של "תפארת בחורים", מיד סחו לרב ישראלוב באימה את כל המאורע והתחילו אף הם לומר את ה"תיקון". הרב ישראלוב ראה במעשה לא זהיר זה של שני הבחורים סכנה גדולה לכל באי "תפארת בחורים" ראשית, הוא עצמו כבר נדון פעם למאסר על עברו את החוק. ושנית, מי יודע, מה עלולים הגרמנים לבדות על שני הבחורים בשל בריחתם. הרב ישראלוב בא לידי ייאוש גדול ולא מצא כל תקנה לדבר, אלא להשליך על השם יהבו וציווה על הבחורים ללמוד בקול גדול יותר ובהתלהבות גדולה יותר.

פחדו של הרב ישראל לא היה פחד שווא, לא עברו רגעים מספר וקול נקישה חזקה בקת רובה נשמע על דלת הקלויז, לתוכו נכנס חייל גרמני נושא רובה ושאל את הבחורים "מה מתחולל פה?". "השמש של 'תפארת בחורים' הסביר לחייל הגרמני בגמגום רועד מפחד באידיש גרמנית רצועה, כי היהודים עורכים לכבוד חג השבועות את התיקון לכבוד החג. החייל הביט בו בחוסר הבנה ושאל "מי כאן הרבינר?". בחוסר ברירה הצביע מושפל ראש על הרב ישראלוב. החייל הגרמני ניגש מיד אל הרב, הוציא מכיסו איגרת והושיטה אל הרב. ידיו של הצדיק רעדו, הוא לקח את האיגרת ודומה היה לו כי זוהי פקודת מאסר, אך מה נבהל ונשתומם הרב, בראותו שהאיגרת כתובה בעברית צחה. "לכבוד הרב הגאון רבי חיים עוזר גרודזינסקי שליט"א בוילנה, בזה אני מאשר, שהחייל העומד מולך המהנדס מר פלוני בן פלוני, הוא נכד הגאון המפורסם רבי מרדכי בנט זצ"ל, ואני מבקש לקרבו לתורה הקדושה, וזכות תורתו של זקנו הגאון זצ"ל הנ"ל תגן עלינו והשם יברך את כל עמו ישראל בשלום". האיגרת נחתמה בשם אחד מגדולי הרבנים בגרמניה, ועמה עלה חיוך רחב על פניו של רבי ישראלוב, הוא הביט באהבה על החייל היהודי - גרמני, והגיש לו סידור, הלה לקח אותו בשתי ידיים וניגש אל ספסליי הלימוד... באותו הלילה היו כל בחורי "תפארת בחורים" וחייל גרמני אחד, חבוש כובע פלדה לראשו עוסקים עד הבוקר בקבלת התורה...

גודל המתנה והאפשרות שנתן לנו הקב"ה!... (הרב זליג ברנשטיין)

מובא בגמרא (שבת פח:) אמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, ריבונו של עולם, מה לילוד אישה בינינו? אמר להן לקבל תורה בא. אמרו לפניו חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? "מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים?" אמר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה. אמר לפניו, רבש"ע מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם. אמר לו אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה.

והקשה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לכאורה צריכים להבין:

א. מה הלשון "החזיר להם תשובה", היה צריך לומר תענה להם תשובה?

ב. למה אמר הקב"ה "אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה" וכי בלי לאחוז בכיסא אי אפשר לענות תשובה?

אלא ההסבר הוא: שטענת המלאכים הייתה, איך אפשר לתת את התורה לאנשים פשוטים שיחטאו ויעברו על מצוות התורה, ומה התועלת בנתינת התורה לעם ישראל? וזה שאלו המלאכים "מה אנוש כי תזכרנו?" אמר לו הקב"ה למשה החזיר להם תשובה" תענה להם ששם למטה יש מושג "חזרה בתשובה". שעל אף שאדם חוטא יש

לו אפשרות לחזור בתשובה ולפתוח דף חדש. "אמר לפניו רבש"ע מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם" אני מפחד לומר למלאכים, שמא לא יקבלו זאת, מכיוון שאין הם מכירים בכוח התשובה.

"אמר לו אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה" - שהרי אמרו חז"ל (יומא פו.) גדולה תשובה שמגעת עד כיסא הכבוד, הרי מכיסא הכבוד הוכחה שיש מושג תשובה לאדם, וזה מה שאמר לו הקב"ה, אחוז בכיסא כבודי ו'חזור' להן תשובה, ובזה יתבטלו כל טענותיהם....

הפעם של ה-101

הגמ' במסכת חגיגה בדף ט עמוד ב' מביאה: "ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד"

התורה אומרת (דברים לב, מז): "כי לא דבר ריק הוא מכם" מבארים חז"ל: מכם הוא ריק, אם אתה מרגיש בתוכך ש"זה לא זה", זה אומר שאתה ריק, לא התורה...

המילה מכם בגימטריה היא 100 , וכאן שואלים את המרגיש ריקן: "למה למדת רק 100 פעמים"?! היה לך ללמוד 101 פעמים..."

רעיון נוסף:

"אשרי מי שבא לכאן" (כאן בגימטריה היא 101) רק אז - "ותלמודו בידו".

כמו כן: "ישקני מנשיקות פיהו" מתי האדם מרגיש את אהבת ה' ורצונו? כשהוא משנן ומגיע ל- 101 .

מסופר על הדרך של הגאון מוילנא שהביאה אותו להיות כזה גאון מופלא: יום אחד, הגיע לבקרו חבר ילדות, אותו חבר שאל את הגאון מה גרם לזה שהוא נהפך לגאון בעוד הוא שהיה תלמיד חכם ממוצע וכעת איננו משיג את הרמה של הגאון?!
הגאון חייך והשיב לו: האם כבודו מכיר את מאמר חז"ל: "אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחת"? ענה החבר: בוודאי כל תינוק מכיר זאת... שוב הקשה הגאון מוילנא על חברו: "אמור לי בכנות האם אתה מאמין לזה"? החבר הסמיק ואמר: "בוודאי שאני מאמין מה השאלה בכלל?! "יפה מאוד" - ענה לו הגאון - "אני לא רק האמנתי להם, אני גם בדקתי"...

"אם אין אני לי" - אני לי בגימטריה: 101 (אם לא תתאמץ - אף אחד לא יעזור...) "מי לי"....

ההבדל בין לזכור ולשכוח הוא 101: שכח=328, זכר=227. $328-227=101$.

כוחו של האדם השוקד על התורה (הגאון רבנו יוסף חיים)

אֵילַת אַהֲבִים ויעלת חן

שלמה המלך אומר בספר משלי (פרק ה פסוק יט) על התורה "אֵילַת אַהֲבִים ויעלת חן... באהבתה תשגה תמיד". הגאון רבנו יוסף חיים כותב בספריו, משל נפלא המובא בחוברת בהלכה ובאגדה:

לעשיר גדול שהיה בקי ומבין בכל סוגי המרגליות, ויודע שוויה של כל מרגלית. היה לו משרד קטן שאליו היו מגיעים אנשים כדי להתייעץ עמו בעסקי המרגליות. לעשיר זה הייתה אישה חכמה, והנה יום אחד הוציאה טבעת עם יהלום מידה ושאלה את בעלה כמה היא שווה? הסתכל העשיר בטבעת ואמר, אולי חמש מאות דולר. אמרה לו: בעל הטבעת מבקש עבורה אלף דולר. אמר לה: אין זה משתלם, החזירי את הטבעת למוכר. היא המתינה מספר ימים, ונגשה אל בעלה, כשהפעם הייתה הטבעת מונחת לה על האצבע. אמרה לו, כמה שווה טבעת זו בעיניך? האם שווה היא אלפיים דולר, כפי שמבקש המוכר? התבונן העשיר בטבעת ואמר, טבעת זו שווה אלף וחמש מאות דולר. אמרה לו האישה, הרי זו אותה טבעת שהראיתי לך לפני מספר ימים! איך יתכן שאתה, אשר בקי כל כך בערכן של אבנים יקרות, טעית טעות כה גדולה? וכי בזמן כ"כ קצר עלה המחיר באלף דולר?! אמר לה: זה לא נכון, אני מומחה ולא יתכן כי טעיתי טעות כה גדולה, בוודאי אין זו אותה טבעת! אמרה לו האישה: וכי אני מהתלת בך?! אלא אני אשיב לך את התשובה, כשהראיתי לך את הטבעת לפני מספר ימים הייתה הטבעת לבד, אבל עכשיו אתה רואה את הטבעת כשהיא מונחת על האצבע שלי, והחן והחביבות שלי בעיניך האירו על המרגלית הזאת, ולכן אתה אומר שהיא שווה אלף דולר יותר מכדי שוויה...

כך היא התורה "אֵילַת אַהֲבִים ויעלת חן, באהבתה תשגה תמיד", אם האדם דבוק בתורה ושוקד עליה, התורה משפיעה עליו חן מיוחד, עד שהקב"ה מתנהג עמו בהנהגה מיוחדת - למעלה ממה שמגיע לו באמת, ויצליח וירוויח בכל דרכיו. זה כוחו של האדם השוקד על התורה, שנאמר (משלי טז כ): 'משכיל על דבר ימצא טוב'.

התורה יקרה מזהב ומתוקה מדבש! (חוברת בהלכה ובאגדה)

"הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים"

דוד מלך ישראל ע"ה אומר, כי תורתנו הקדושה אין ערוך אליה ונחמדה היא יותר מזהב ומפז רב, ומתוקה יותר מדבש ונופת צופים. ויש לשאול ולהבין מה באמת מצא דוד המלך לדמות את התורה דווקא לזהב ולדבש?! אם נתבונן נראה כי יש מעלה בזהב שאינה נמצאת בדבש, וכמו כן יש מעלה בדבש שאינה נמצאת בזהב. הנה בזהב

וכסף יש יתרון ומעלה, כמו שנאמר בקהלת (ה ט) "אוהב כסף לא ישבע כסף", כי זה דרכו של הממון שככל שאדם מרבה לעצמו כסף, נפשו מתאוה לעוד ועוד. אך בדבש אינו כן, שנאמר (משלי כה טז) "דבש מצאת אכול דייך פן תשבענו והקאתו".

ולעומת זאת יש מעלה בדבש שאינה מצויה בכסף, שהרי האוכל דבש, מיד עם הכנסתו לפה נהנה ממתיקותו. לא כן בכסף - פועל שעובד למחייתו ובסוף החודש מקבל משכורת, אין הוא נהנה ולא משתמש בכסף עצמו, אלא שבכסף הוא קונה מצרכים למיניהם ומשתמש בהם. נמצא שההנאה הבאה לו מהכסף, אינה הנאה מידית אלא הנאה הבאה לזמן. בתורתנו הקדושה, אומר דוד המלך, יש את שתי המעלות שנמצאות בזהב ובדבש.

אדם שלומד תורה, אינו צריך לחכות ולהמתין זמן ממושך עד שירגיש את טעמה ומתיקותה של התורה, אלא מיד בבואו לשיעור תורה נהנה ומרגיש עונג, כמו שנאמר בתהלים, "טעמו וראו כי טוב ה'", אין צורך בהרבה מאמצים, אם אדם רק טועם, כבר מרגיש את המתיקות שבתורה. ומצד שני לא יחשוב אדם שאם למד הרבה, במשך הזמן אולי ימאס לו חס ושלום, אדרבה בעניין זה דומה התורה לזהב ופז, אשר ככל שזכה האדם לשבת ללמוד, הרי נפשו מתאוה לעוד ועוד. ואז זוכה להרגיש את מתיקות התורה באמת ולהתענג על ה'.

חיים בלי תורה [אמרות טהורות]

בליל שבועות נכנס פעם הרה"ק רבי משה מקוברין זיע"א לבית מדרשו וראה ישיש כשהוא רכון על גמרא ולומד, ומפעם לפעם חוטפת אותו תנומה וראשו נשטט על הגמרא. הרבי עמד לידו וראה כי בכל פעם בה הוא מתעורר, הוא קם בבהלה ואומר לעצמו בגערה: מה יהיה עליך, מחר מקבלים את התורה, אתה כבר זקן ועוד מעט תמות, ועליך להספיק עוד הרבה ללמוד... כאשר ראה הרבי כי הדבר חוזר ונשנה כמה פעמים אמר לו: אל תאמר לעצמך כך, מוטב שתאמר לעצמך 'הרי צריך לחיות, וחיים בלי תורה אינם חיים'.

"ידיעת התורה" (מדרש תנחומא פרשת בשלח, סימן טז).

ספר לי ד"ר הרט, שמישהו נגש פעם לרבי חיים קניבסקי זצ"ל ושאל אותו כמה פעמים כתובה בתורה המלה 'משה'?

על אתר השיב לו רבי חיים בהחלטיות: "שש מאות וארבע עשרה!". שאל אותו יהודי: "אבל כבוד הרב, בדקתי במחשב ויצא שיש שש מאות ושש עשרה פעמים?". אמר לו רבי חיים: "המחשב טעה, יש בדיוק שש מאות וארבע עשרה פעמים!".

תמה האיש: "כיצד יתכן שהמחשב טועה? ורבי חיים הסביר: "אתה בקשת מהמחשב שימצא את המלה 'משה', וכתבת זאת בלי נקוד. בתורה כתובה המלה משה שש מאות וארבע עשרה פעם, ומלבד זאת האותיות מ.ש.ה מופיעות פעמים נוספות, אך בנקוד אחר: האחת - "ואם ימעט הבית מהיות משה", והשנייה - "שמט כל בעל משה ידו"..."

"ולכך נקראו סופרים, שהיו סופרים כל אותיות שבתורה"

אלו קרבנו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה דינו

בהגדה של פסח אנו אומרים: אלו קרבנו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה, דיינו. איזה מין 'דיינו' הוא זה? איך היינו יכולים לחיות בלי תורה, איך היינו נראים בלעדיה?

הרב מפוניבז' זצ"ל אמר בזה רעיון נפלא. ידועים דברי הגמרא (שבת פח, ב): "בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: ריבנו של עולם, מה לילוד אישה בינינו? אמר להן: לקבל תורה בא. אמרו לפניו: חמדה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קדם שנברא העולם, אתה מבקש לתנה לבשר ודם? 'מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו, ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים! - אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: החזר להן תשובה! - אמר לפניו: ריבנו של עולם, מתירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם. - אמר לו: אחוז בכסא כבודי, וחזור להן תשובה."

וצריך להבין את הוויכוח שהיה כאן בין מלאכי השרת למשה רבנו. וכי אי אפשר שיהיה למלאכים ספר תורה, וגם לנו. וכי העובדה שישנו ספר תורה בבית כנסת אחד, מונעת שיהיו ספרי תורה בבתי כנסיות אחרים?

והנה ה'קצות החשן' בהקדמתו דן מה כוונת הברכה "אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו", והביא את דברי המדרש (בראשית רבה ח, ה): "בשעה שבא הקדוש ברוך הוא לברוא את אדם הראשון, נעשו מלאכי השרת כתים וכתים וחבורות חבורות, מהם אומרים אל יברא, ומהם אומרים יברא, חסד אומר יברא שהוא גומל חסדים, ואמת אומר אל יברא שכלו שקרים, צדק אומר יברא שהוא עושה צדקות, שלום אומר אל יברא דכליה קטטה, מה עשה הקדוש ברוך הוא נטל אמת והשליכו לארץ". שואל ה'קצות החשן', אם הקדוש ברוך הוא לא רצה להתחשב בדעת האמת, היה יכול לא לשמע אותה, ואם כן - יתחשב בה, אבל איזה מין פתרון הוא זה להשליך את האמת ארצה? ובאר, שהאמת טענה לפני הקדוש ברוך הוא: מי יודע בהמשך השנים כמה מחלוקות על גבי מחלוקות תהיינה, ואז כיצד ידעו להגיע לאמתה של תורה? והרי האדם כולו שקר! לכן השליך הקדוש ברוך הוא את האמת ארצה, ומעכשיו אם ישנה

מחלוקת בין גדולי עמלי התורה, הרי שזו האמת שרב פלוני אומר כך ורב אלמוני אומר אחרת. האמת איננה בשמים ואפילו לא אצל הקדוש ברוך הוא אלא אצל עמלי התורה!!

בחז"ל מספר, שפעם הייתה מחלוקת בפמליה של מעלה בנוגע להלכה מסוימת בנגעים, הקדוש ברוך הוא אמר כך ופמליה של מעלה אמרו אחרת. אמרו: נשאל את רבה בר בר חנה, שאין שני לו בנגעים וטהרות, ומה שהוא יאמר - זה מה שיהיה. אמר: טהור, ויצאה נשמתו בטהרה. וכי רבה בר בר חנה, הוא זה שיכריע בוויכוח שיש בפמליא של מעלה? אלא שהקדוש ברוך הוא השליך את האמת ארצה, ומה שכאן יאמרו - זוהי האמת!

ממשיך הרב מפוניבז' ואומר: המלאכים לא התנגדו לתת העתק של התורה לעם ישראל, אלא שבקשו להשאיר לעצמם את הזכות להחליט מה אמת ומה לא, אבל משה התווכח עמם ולבסוף עם ישראל קבל את הכח להחליט. על זה אומר כאן בעל ההגדה: "אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו" - ה' היה נותן את התורה, אבל רק העתק ממנה, ולא היה נתן בידנו הכח להכריע - וגם אז דיינו! אבל ודאי אין הכוונה שהיה משאיר אותנו בלי מצוות.

ונתן לנו את התורה

על התורה הקדושה נאמר בפסוק: "יקרה היא מפנינים" (משלי ג, טו), ואמרו חז"ל (הוריות יג, א), שיקרה היא מכהן גדול הנכנס לפני ולפנים [לקדש הקדשים].

והקשה רבי שלום שבדרון זצ"ל, מדוע הוציאו חז"ל את הפסוק מדי פשוטו שהתורה יקרה יותר מפנינים?

ובאר זאת במשל. אדם רצה לקנות לאשתו יהלום ענק במתנה. "תן לי את היהלום הגדול ביותר בחנותך", בקש מהמוכר. מחיר היהלום היה מאות אלפי דולרים. שלם ויצא. והנה, רואה הקונה בחלון הראוה יהלום גדול יותר! שב על עקביו, ובקש להחליף את היהלום שזה עתה רכש. "יהלום זה", הסביר המוכר, "עשוי זכוכית, ומחירו דולרים בודדים, והוא מונח כחלק מתפאורת חלון הראוה". רכש הקונה גם את "יהלום" הזכוכית. כשהגיע לביתו, אמר הקונה לאשתו: "יש לי עבורך שני יהלומים, אחד מהם יותר יקר מהשני".

האם כך נתן לתארם?!

כשכתוב: "יקרה היא מפנינים" - האם יתכן לומר שהכוונה שהתורה יקרה יותר מפנינים?! האם הם כלל בני השואה?! לכן אמרו חז"ל שהיא יקרה יותר מכהן הנכנס לפני ולפנים! כדי להמחיש את הדברים נצייר לעצמנו את הציור הבא: משיח בא [בעזרת ה', בקרוב בימינו], ולקראת יום כפור כולנו נוסעים לירושלים, לחזות בעינינו

במחזה המרהיב של עבודת הכהן הגדול. לא רק אנחנו נהיה שם. תהיה תחיית המתים וכל העם היהודי, גם אלו שחיו לפני אלפי שנים, כולם יבואו. יהיה צפוף, אבל לא נורא, עומדים צפופים ומשתחוים רווחים.

ואז רואים כולם את הכהן הגדול, מלאך ה' צבאות, עומד שם בקדשה ובטהרה, וברקע נראית הלשון של הזהורית כשהיא אדמה לגמרי, פחד פחדים. אחרי כמה רגעים נפרס סדין של בוך, והכהן הגדול יורד לטבול, מתקדש קדושה על קדושתו, לובש בגדי לבן, וכעת נראה ממש כמלאך א-לוקים, זקן לבן, בגדי לבן, כלו לבן! הוא כבר אוחז בידו האחת את המחתה עם הגחלים הלוחשות, ובידו השנייה כף מלאה קטורת, עוד רגע קט והוא נכנס לקדש הקדשים. או אז, יראו כולם כיצד הלשון של הזהורית הופכת להיות לבנה. אפשר לנסר את המתח שבחלל האוויר!

לפתע פתאום, לפני שהכהן הגדול נכנס פנימה, הוא קורא למישהו ואומר לו: אתה ספרת לי אתמול שאביך חולה, היית רוצה שאזכיר את שמו בקדש הקדשים? אם כן, אמר לי מה שמו ושם אמו! מה כל אחד היה עונה? "ודאי, מה השאלה, כמה נפלא!". ששמו של החולה ייזכר על ידי הכהן הגדול בתוך בית קדשי הקדשים? - אין לך דבר גדול מזה!! והנה תארו לעצמכם, שעל שאלה זו של הכהן הגדול, אם הוא רוצה שיזכיר את שם אביו בקדש הקדשים, יענה אותו יהודי: "בסדר, למה לא... האמת שזה לא כל כך חשוב לי, כי עוד מעט אני הולך ללמוד בבית המדרש, ושם אזכיר את שמו על דף גמרא שאלמד..."

הרי למשוגע יחשב בעינינו!!

אבל חז"ל מגלים לנו את האמת: "יקרה היא מפנינים, יותר מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים", לדף הגמרא יש יותר כח מברכת הכהן הגדול בבית קדשי הקדשים!

אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו

לפני למעלה מתשע מאות שנה, חי בורמייזה, העיר בו חי רש"י הקדוש, צדיק גדול ושמו רבי מאיר בן יצחק נהוראי זיע"א, הוא התפרסם כפייטן שחיבר פיוטים רבים ובהם שפך את שיחו לפני הבורא, בנוסף לכך ניחון רבי מאיר בקול ערב, וכאשר היה עובר לפני התיבה ושר את התפילות, היו לבבות המתפללים עולים על גדותיהם מרוב מתיקות וגעגועים אל הבורא יתברך שמו, רבי מאיר היה אהוב ונכבד על בני שתי הקהילות, מגנצה וורמייזה, ורש"י נמנה על חבריו, רבים מפיוטיו של רבי מאיר הוקדשו לנושא הגלות, והוא ביטא צער עמוק על סבלות היהודים בחשכת הגלות, ביכה את חורבן ביהמ"ק והיה מיצר ודואב על גלות השכינה. יחד עם זאת הוא גם חיבר תהילות ותפילות הודיה אל ה', שהיו חדורות שמחה אמונה ובטחון בגאולה העתידה לבוא. לא היה כמותו בדורו שהיה מסוגל לבטא את רגשותיו של העם היהודי בשיריו

ובפיוטיו, הגיעו דברים לידי כך, שלפי המסופר קינאו המלאכים שבשמים ברבי מאיר, לאחר שהאזינו לשיריו ולפיוטיו, הם ניסו לחטוף את תהילותיו של רבי מאיר ולשיר אותם לפני כיסא הכבוד, אך הבורא יתברך היסה אותם וביקשם להיות בשקט באומרו, כי הוא רוצה לשמוע את התהילות וההודיות מושרות בפי בני תמותה, ובמיוחד מפי רבי מאיר בן יצחק, והמלאכים נאלמו דום, לא אחת קרה שהמלאכים אכן הצליחו לחטוף את תשבחותיו של רבי מאיר עוד לפני שהוא הספיק לשיר אותם או אפילו לכתוב אותם, במקרים כאלה הם רצו מהר אל כיסא הכבוד ושרו שם כפי שרק מלאכים יכולים לשיר.

בין המלאכים הללו היה אחד שהיה לו מפתח אל כל הסודות ושמו כן הוא "סודיא-ל", בא מלאך זה אל רבי מאיר וגילה לו את הסוד, שיש מלאכים בשמים אשר חוטפים את ניגוניו ושרים אותם לפני הקב"ה עוד לפני שהוא בעצמו מצליח להעלותם על דל שפתיו. רבי מאיר הודה למלאך על הסוד השמימי שגילה לו, והחל לחשוב מחשבות ולחבל תחבולות כיצד יוכל להתחכם ולהערים על המלאכים שאינם מוכנים לחכות עד שישמעו את הפיוטים ממנו, הוא חשב וחשב, עד שהגיע לכלל עצה, הוא נזכר במה שאמרו חז"ל כי מלאכי השרת אינם מבינים את לשון הארמית, ולכן החל לחבר פיוטים בשפה זו.

אחד הפיוטים היפים ביותר בארמית אותם חיבר רבי מאיר, הוא פיוט "אקדמות". הפיוט מורכב מתשעים חרוזים, שכולם מסתיימים עם הסיומת "תא" ארבעים וארבע השורות הראשונות ערוכות לפי האלף בית, שתי שורות לכל אות, שאר השורות מכילות את ראשי התיבות "מאיר בר' רבי יצחק יגדל בתורה ובמעשים טובים אמן וחזק ואמץ". הפיוט מתחיל במעין הקדמה - אקדמות האומרת כי המחבר מבקש רשות לאמר דברי שבח לבורא עולם במילים ספורות, כי הרי אפילו אם כל השמים יהיו יריעת קלף שכותבים עליה, וכל עצי היער יהיו קולמוסין, וכל האנשים בעולם יהיו סופרים, לא היו מספיקים והיה זה בלתי אפשרי לתאר את גדולת הבורא ואת נפלאותיו, כאשר ברא את העולם בששת ימי המעשה, ולמרות שהבורא יתברך ברא מלאכים ושרפים אין ספור, המשבחים אותו ללא ליאות באהבה ויראה, הוא בחר בעם ישראל שיעבדו אותו, ונתן ליהודים את התורה. בהמשך הפיוט מתאר הפייטן את גודל מסירות הנפש וקידוש השם של היהודים המעונים ונרדפים בגלות בין האומות, והגויים עושים ככל אשר לאל ידם כדי להכריח את היהודים לוותר על אמונתם ולהתבולל, בכל זאת דוחים היהודים את כל פיתויי העמים, ונשארים נאמנים לה' מתוך אמונה ובטחון, שהגאולה בוא תבוא וה' יפצה אותם על כל סבלם. דבר זה מתואר באקדמות בצורת יכוח בין אומות העולם לבין עם ישראל, הפייטן מסיים בקריאה לעם ישראל ולכל יהודי ויהודי להודות ולהלל לה' שבחר בנו ונתן לנו את התורה.

פיוט ה"אקדמות" נתקבל בשמחה והערכה והונהג לקרוא אותו בכל קהילות אשכנז, וכן בהרבה קהילות ספרדיות לפני קריאת התורה בחג השבועות, כיוון שהפיוט הנפלא חובר בארמית יש יהודים אשר לא מבינים אותו, עתה שעשינו הכרה עם פיוט קדוש זה, אמנם רק בקיצור ועל קצה המזלג, נוכל לומר אותו ביתר התלהבות, ולשמוח שמחה כנה ואמיתית בחג של קבלת התורה כי אם לא יום זה של מתן תורה לא היינו העם הנבחר - עם התורה. וזאת הכוונה בברכה שאנו אומרים לפני קריאת התורה "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו."

אשר בחר בנו מכל העמים (אור דניאל)

אנו מברכים כל בוקר בברכות התורה "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו". הקב"ה סבב בין אומות העולם והציע להם את התורה אך הם משיקולי נוחות לא אבו לקבלה. עם ישראל, לעומת זאת, הבין את המשמעות של קבלת התורה, שהיא נותנת חיים לעושיה. התורה מלמדת אותנו מידות, דרך ארץ ואף נותנת לנו הרבה כלים לקיום החיים. ובדורנו אף אומות העולם השכילו להבין שהדבר היחיד שיכול להחזיק את עם ישראל מולן זו רק התורה, כי בוודאי על פי ההיגיון הטבעי מול הכמות האדירה של מיליוני בני אדם העומדים לכלות את עם ישראל רק התורה יכולה להצילם, וזאת בזכות התורה שעם ישראל לומד. גם כעת יודעים הגויים כי כדי להחזיק ולקיים את העולם הם צריכים להגן על ישראל כפי שסיפר הרב שלמה לורנץ זצ"ל שהיה שנים רבות חבר כנסת:

הדבר היה בשנת תש"ח. כידוע בכ"ט בנובמבר התקיימה ההצבעה באו"ם על החלטת החלוקה והקמת המדינה. הסובייטים סברו שתהיה להם השפעה במזה"ת (מדינות ערב המוסלמיות לא חיבבו את האתאיסטים ממוסקבה) דרך היהודים, ואם אפשר לעקוץ קצת את אנגליה מדוע לא... בעוד הגוש הערבי כמובן התנגד בחריפות ואיים כבר אז בנשק הנפט, ובכלל איפה יש הגיון לתת ל-650,000 איש מדינה כאשר מסביבה מאות מיליוני מתנגדים המאיימים להחריבה עם הקמתה? ולכן הצבעתה של ארה"ב הייתה כמובן מאוד מאוד חשובה. משרד החוץ שהוא לרוב חשוף יותר לאיומים של ארצות ערב, ובוחר את הנושא במשקפיים ריאליות של טובת ארה"ב התנגד גם הוא להקמת המדינה. הרי טרומן, ששימש אז כנשיא ארה"ב, העביר הודאה ישירה לשגריר באו"ם מעל לראשי שאר הממונים להצביע בעד הקמת המדינה. איש לא הבין את המניעים והסיבות לכך, ואף היו מאמרי התקפה חריפים על טרומן על צעדו זה. עיתון בעיר הולדתו בקנזס סיטי כינה אותו "בוגד" על שלא התחשב באינטרסים של אמריקה!!

בתשי"א היה הרב לורנץ בארה"ב ושוחח אישית עם טרומן יחד עם הרב סולומון זצ"ל, רבה של קנזס סיטי על צעדו זה. וכך סיפר טרומן: "בילדותי הייתי בשכנות עם

משפחות יהודיות ומאוד הערכת אתן. אבא (הנוצרי) היה קורא איתי תנ"ך באופן קבוע ואני מאוד הושפעתי מהתנ"ך. וכאשר קראנו יחד על המלך כורש מפרס שנתן ליהודים רשות לחזור ולבנות את ביתם בארץ יהודה ואת בית המקדש בירושלים, אמרתי לעצמי: יום יבוא ואם תהיה לי יכולת ואפשרות אתן גם אני בית ליהודים. אבל כמובן שהחלק הרגשי הזה לא היה עומד מול האחריות כלפי האינטרסים של אמריקה והיה אסור לי לעשות זאת. למה בכל זאת הוריתי לשגריר להצביע עבורכם? הסיבה היא כי רק אני וסטאלין יודעים עד כמה העולם בסכנה (הדבר היה לאחר החרבת הערים היפניות הירושימה ונגאסקי ע"י פצצת אטום). מלחמה אטומית יכולה לפרוץ בכל רגע ולהחריב את העולם, ולכן רק לכם היהודים שיש לכם תורה ומוסר מסוגלים להציל את העולם מהרס. כמו שהשפעתם על העולם שהיה מורכב בעבר מאנשים פראים ואתם נתתם לו ערכי מוסר. אני מצפה מכם שתעשו זאת שוב תלמדו את העולם צדק ומוסר. ברור שבלי מדינה משלכם קולכם לא ישמע ולא תהיה השפעתכם ניכרת ולכן הוריתי אישית לתת לכם מדינה כי זה אינטרס של אמריקה "...

הבה נתבונן: נשיא ארה"ב מכריז מול העולם שרק היהודים שיש להם תורה ומוסר יכולים להציל את העולם כולו מחורבן. גוי אינו מתבייש לומר שהתורה יכולה להציל את העולם מהרס - וזו אינה טעות! את הדברים לא אומר ראש ישיבה או גדול הדור. נשיא ארה"ב הרי טרומן הוא מבין את מה שרבים מבני עמנו לא השכילו להבין. ופה, לצערנו, במדינתנו הזעירה לא מבינים קברניטי ההנהגה כי מה שמחזיק את המדינה מה שנותן בכלל זכות קיום למדינת ישראל זו ה-ת-ו-ר-ה ולומדיה !!!

אשר נתן לנו תורת אמת (אוהב תורה)

שמעתי פעם מרבי אלעזר שמחה וסרמן זצ"ל באור נפלא על ברכת התורה, וכה היו דבריו:

"כבדו אותי היום לעלות לתורה. נגשתי אל הבימה וראיתי שם את ספר התורה, ואז ברכתי 'אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו'. ברכתי, כי הבנתי שצריכים לומר תודה על המתנה שקבלנו מהבורא. לאחר שסיימתי לברך קראו בתורה, ואז ברכתי שוב. הפעם 'אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו'; ואינני מבין: מדוע צריכים לומר תודה פעמים, הרי כבר אמרתי תודה לפני שתי דקות!?"

אך הביאור בזה הוא: יהודי נתן לי מתנה ארוזה בקופסא העטופה בניר צבעוני. אינני יודע מה יש בתוך הקופסא, ואם בכלל זקוק אני לדבר הנמצא שם. בכל זאת אמרתי לו תודה, מפני שנתנת המתנה לי, מראה שהוא אוהב אותי ומקדיש לי תשומת לב. באתי הביתה, הסרתי את העטיפה, פתחתי את הקופסא ואז ראיתי את המתנה הנפלאה. זהו חפץ שאני מאד זקוק לו. כל חיי השתנו בזכות מתנה זו. או-אז צלצלתי

לידידי ואמרתי לו תודה פעם נוספת. לא אמרתי לו תודה מיותרת. שכן, בפעם הראשונה הודיתי לו על היחס המיוחד שהעניק לי, ובפעם השנייה הודיתי לו על המתנה עצמה.

"כך", אמר רבי אליעזר שמחה וסרמן זצ"ל, "כשנגשתי לבימה וראיתי שם את ספר התורה, הודיתי לה' שבחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. הודיתי לו על כך שנתן לנו את התורה, לנו ולא לכל העמים. הייתה זו הודאה על הנתינה שישבה בטווי לאהבת ה' את ישראל. "אבל לאחר שקראו בתורה ושמעתי וראיתי מה שקבלנו, אז הודיתי שוב פעם לה', שנתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו. הודיתי לו על התורה עצמה ועל החיים שהעניק לנו בנתינתה".

ודברי פי חכם - חן!

ונתן לנו את תורתו

רבי חיים מוולוז'ין חתן את אחד מצאצאיו. אחיו, רבי זלמל'ה, הגיע לחתונה. רבי חיים שמח מאד לקראתו ואמר: עד שיגיע מועד החופה אשלח לך את המנגנים שינעימו וינגנו לפניך. באו הנגנים לחדרו והתחילו לנגן ולשמח אותו. רבי זלמל'ה יושב ועיניו בורקות משמחה. כשהגיע זמן החתונה פנה רבי זלמל'ה לאחיו ושאלו: היכן המנגנים שהבטחת לשלח אלי? התברר שפניו קרנו משמחה של עמל התורה והוא כלל לא הרגיש שהיו אצלו המנגנים.

*****

הרבנית קניבסקי, אשת רבי חיים קניבסקי זצ"ל ובתו של רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, ספרה לי פעם בהתפעלות על התמדתו של אביה: "אבי אף פעם לא ישן אחרי השעה 2:00 בלילה! בשעה 2:00 בדיוק הוא כבר יושב ולומד ליד הגמרא, בקביעות". "יותר מזה", היא אמרה, "כשהיינו ילדים, הוא לא הכיר אותנו כלל. לא דבר אתנו מ טוב ועד רע. רק פעם אחת בשבוע, בשבת אחרי הצהריים כאשר לא יכול היה ללמד מתוך ספר כי היה חשוך ולא השתמש בחשמל, היה יוצא לטייל, ואז הייתה תורנות בין הילדים מי היה נלווה לאבא". "ואז", היא מסבירה, "שלא תחשוב שהכוונה שהוא דבר אתנו. הוא עצמו חשב כל העת בלמוד, אבל היה זה כבוד של הילד ללכת עם האבא".

שאלתי אותה: "ורבי חיים, האם הוא מכיר את הנכדים?". והיא ענתה: "אינני יודעת אם הוא מכיר את כולם בשמות, אבל אני חושבת שהוא מכיר את כולם. ובנוסף, יודע אתה כמה הרב השקיע בילדים? עם כל ילד הוא גמר ש"ס". שאלתי: "ש"ס משניות?", והיא 'נעלבה' ואמרה: "מה פתאום, ש"ס גמרא!! עם האחד הוא סיים בגיל

חמש-עשרה, ועם השני בגיל שש-עשרה ועם השלישי לבר מצוה. עם כל אחד סיים ש"ס שלם!"...

ובאו כולם בברית יחד נעשה ונשמע אמרו כאחד ... (הרב שלמה לוונשטיין שליט"א בשם הרב ירון הלברטל שליט"א)

אם נראה שלט מתנוסס על חנות מסוימת ובה מודגש כי החנות פתוחה 24X 7 דהיינו 24 שעות ביממה 7 ימים בשבוע הרי פשוט לנו שזו הצהרה של בעל החנות כי הוא אינו שומר תורה ומצוות. ומהי ההצהרה שיהודי צריך להצהיר? בחומש שמות פרק 24 (כד') פסוק מספר 7 (ז') נאמר 'ויענו כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע'... השלט של היהודי הוא: אני מקיים את הציווי של נעשה ונשמע 7X 24.

רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תלתא אמר אי לא האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא (פסחים סח:) (הרב ש. מנדל)

ומסביר רש"י: שרב יוסף ביום טוב של שבועות אמר לאנשי ביתו, הכינו לי "עגלא תילתא" עגל שלישי לבטן, שנולד השלישי, דמובחר הוא ביותר. והסביר את עצמו ואמר: "אי לאו האי יומא" אם לא אותו יום של מתן תורה שבשל כך זכיתי ללמוד תורה. "דקא גרים" שנתרוממתי, "כמה יוסף איכא בשוקא" הרי אנשים הרבה בשוק ששמן יוסף, ואז מה היה ההבדל ביני לבינם...

הרה"ק בעל הקדושת ציון מבאבוב זי"ע נתן כאן הסבר שונה ומיוחד, וזאת באמצעות הקושיא שכולם שואלים: שלכאורה צריכים להבין איך רבי יוסף התפאר בתורתו ואמר דבר הנראה כגאווה?

אלא ההסבר יובן ע"פ דברי המפרשים ששואלים: איך יתכן שאדם יקיים כל התרי"ג מצוות, הרי, יש מצוות הנוהגות רק בחלק מסוים מעם ישראל, כגון מצות פדיון הבן, שנוהגת רק אצל ישראלים ולא אצל כהנים ולויים. ויש מצוות הנוהגות רק בתנאים מסוימים, כגון מצות יבום וחליצה, שנוהגת רק כאשר "ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם ובן אין לו" (דברים כה. ה). וכיוצא בזה.

ותירצו על זאת: דיש שלשה דרכים אשר בהם יכול להחשיב לאדם כאילו קיים כל התרי"ג מצוות.

א. על ידי גלגול, שנשמתו חוזרת לעולם בגוף אחר, פעם אצל החלק של העם שנוהג בו המצוות החסרות לנשמתו, ופעם אצל מי שיהיה לו בו התנאים הצריכים לקיום המצוות החסרות לנשמתו. וכדומה.

ב. כאשר יתנהג באהבה ובאחוה עם בני אדם, כי על ידי האחדות נחשבים כל ישראל כנפש אחת, וממילא, כשזה מקיים מצוה זו וזה מקיים מצוה זו, הרי כאילו כל אחד מקיים כל המצות.

ג. על ידי לימוד התורה של כל מצוה ומצוה. כמו שאמרו חז"ל: כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכו' (מנחות קי ע"א).

והנה, בעת מתן תורה היו כל ישראל באחדות ואהבה, כדאיתא "ויחן שם ישראל נגד ההר" כאיש אחד בלב אחד (רש"י, שמות יט. ב) כי האחדות הייתה ההכנה לקבלת התורה. וא"כ, זאת הכוונה בדברי רב יוסף "אי לאו האי יומא" שקבלנו את התורה והיינו באחדות ולמדתי תורה של כל מצוה ומצוה, "דקא גרים" לי כאילו קיימתי כל התרי"ג מצוות כבר בפעם הזאת שנבראתי, אזי, "כמה יוסף איכא בשוקא" מי יודע כמה פעמים הייתה נשמתי צריכה לחזור ולהתגלגל לעולם בגופם של אחרים...

מחילה בחג השבועות (נחלי דבש)

באחת השנים בחג השבועות נעמד הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א וטען כלפי הקב"ה כשהוא מליץ טוב על בני ישראל: ריבוננו של עולם, בראש השנה אתה בבחינת מלך ושופט, ואפילו אם אתה רוצה למחול לבנ"י את עונותיהם אינך יכול, שהרי כבר שנינו 'מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול' אבל כהיום הזה, בחג השבועות, זמן מתן תורתנו, הרי אתה בבחינת "רב" כי אתה מלמד אותנו כמו רב את התורה ואת המצוות, וא"כ היום אתה כן יכול למחול לנו על החטאים ועל העונות שהרי 'רב שמחל על כבודו מחול'. ובאומרו כן ניגש הרה"ק מברדיטשוב לתפלה ברוב התלהבות, כשהוא אוחז בידו את המליצה הישרה על בנ"י.

ריקודים בליל שבועות (שלמי מועד)

נהוג בהרבה בתי כנסיות וישיבות לרקוד בליל שבועות אחר תפילת החג, וכן היה נהוג בישיבתו של הגרש"ז אויערבך. פעם ניגש אחד התלמידים ושאל לרבינו האיד מותר לרקוד ביו"ט, הרי מבואר בשו"ע סי' של"ט סיק' ג' שאין לרקוד בשבת ויו"ט. השיבו הגר"ש אויערבך במתק לשונו: בחתונה שלך אתה רוצה שירקדו, אף הקב"ה רוצה שירקדו ביום הנישואין שלו שהוא יום קבלת התורה. וזהו רקדת מצווה שמותרת בשבת ויו"ט, וגם אין זה ממש רקידה.

ניגון שנחצב במסירות נפש (ניצוצות).

זהו סיפור על חסידות סלונים של מעלה. הרבי זצ"ל אהב מאד ניגונים קדושים, ותמיד היה מי שהלחין ניגון חדש לקראת חג השבועות. אחד המלחינים המוכשרים ביותר בחצר הרבי היה חסיד צעיר, שכמה מניגוניו התקבלו בעבר אצל הרבי. יום אחד

קיבל החסיד הצעיר מכתב, ובו בשורה קשה מאוד: הוא נקרא לשרת בצבא הפולני, מה יעשה? לא היה לו כסף כדי לשלם שוחד ולהשתחרר מהצבא, לכן הוא קבל על עצמו כל מיני קבלות, והרבי ברך אותו. ובכל זאת, בהגיע יום הגיוס, נאלץ החסיד הצעיר הזה להיעקר מביתו, להתרחק מחצרו של הרבי, וללכת לצבא. לפני שהתייצב בפני הממונים הוא הגיע לרבי. הרבי נאנח מעמק הלב: "כפי הנראה", אמר, "רוצים משמים להעמידך בפני ניסיונות. אני מברך אותך שתצליח לעמוד בכל הניסיונות".

הבחור הצעיר חויל. עברו שנתיים, ובערב שבועות הגיע החייל, החסיד הצעיר לסלונים, לבוש מדים. הרבי שמח לקראתו וקבל אותו ליחידות בחדרו. זמן רב נשאר הבחור בחדרו של הרבי, דמעות נשפכו שם כמים, אבל גם ניגון מרטיט ושובה לב, הושר שם מפי החייל בהיכלו של הצדיק, וזה בזמן שחסידים רבים המתינו בחוץ כדי לקבל את ברכת הרבי.

בהתלהבות, בשירה ובריקודים ובשמחה, התקבל חג השבועות בסלונים. החסידים שעמדו סביב שלחנו של הרבי נגנו ניגונים ישנים וגם חדשים, ושמעו תורה מפי הצדיק. כל הלילה למדו תורה, וכאשר הגיעה האשמורת השלישית של הלילה ואורו של יום החל עולה, עמדו הרבי וקהל חסידיו לפתוח בניגון החדש לכבוד חג השבועות. ניגון שבו יקבלו את התורה הקדושה. מי החסיד שהניגון שלו התקבל על הרבי? כולם היו מאד סקרנים. והרבי? הביט בחייל הצעיר, ואמר לו בפני כל החסידים: "ספר כיצד נולד בלבך הניגון הקסום והנשגב ששמעתי מפריך בשעת ההתייחדות".

החייל נעמד על רגליו, והחל לספר: "כשהלכתי לצבא, אמרתי בלבי: אני הולך לחיות בין נכרים, ובהם לא מעט שונאי ישראל אבל אלחם על יהדותי בכל מחיר. אעשה כל אשר מפקדי הצבא יטילו עלי. אבל לא אחלל את השבת, ובשר טרף לא אכניס לפי, ואשמור את כל מצוותיו יתברך. זה לא היה קל, אבל בסייעתא דשמיא הצלחתי למצוא חן בעיני מפקדיי והם התייחסו אלי בכבוד. כולם, חוץ ממפקד אחד נמוך דרגה שהיה שונא ישראל הקצין הזה נטפל אלי והציק לי מאד. פעם אחת, בשבת שלפני חג השבועות, ציווה עלי הקצין הזה ללכת לגינה שליד הקסרקטין, לחפור באדמה ולהכין ערוגות. הוא ידע שאני נזהר מחלול שבת... 'סליחה', אמרתי לו: 'עם כל הכבוד הראוי היום שבת ואסור לי לחלל אותה'. הקצין התרתח. 'פגעת בכבוד המלכות', אמר. הוא העמיד אותי למשפט. גזר הדין היה שעלי לקבל מאה מלקות. את יום בצוע גזר הדין קבע הקצין לחג השבועות, ופקד שכל החיילים היהודים שנמצאים בגדודי יהיו נוכחים בשעה שאוכה עם המגלב, למען יראו וייראו. ציוו עלי להשתטח על הארץ. העמידו עשרה חיילים גויים שעל כל אחד מהם הוטל להכות אותי עשר מכות – בכל הכח. שכבתי על הארץ, רועד מפחד, ואז נזכרתי שחג השבועות היום. נזכרתי בניגונים ששרים בסלונים. ולפתע החל להתנגן בלבי ניגון חדש, והתחלתי

לשיר אותו מתוך שמחה על כך שזכיתי להיענש ולמסור את הנפש כדי לשמור את השבת קודש, ולא לחללה.

שרתי, כאשר הונחתה עלי מכה, נחרדתי, כאב לי נורא, אבל התגברתי וחזקתי את קולי ושרתי בכל כוחותיי: 'לפיכך, לפיכך אנחנו חייבים להלל...' המכות המשיכו לנחות עלי בזו אחר זו; אבל כמעט ולא חשתי כאב. הייתי שקוע לגמרי בתוך הניגון. לאחר סיום מאה המלקות, העידו בפני כמה מהמלקים שהניגון המס את לבבם, והם לא היו מסוגלים להלקותני בכל כוחם..."

הרבי מסלונים עמד על רגליו בכוונה לצעוד לעבר המקווה, והורה לחסיד באזני כולם: "נגן לנו את הניגון, ובניגון זה של מסירות נפש נקבל את התורה הקדושה!"...

'אקדמות' בתופת (על-פי סיפורו של שמעון קופר ב'אני מאמין')

השנה שנת ת"ש. החורף הרפה מעט מתושבי גטו לודז' שבפולין, וקרני שמש ראשונות הסתננו אל הגיהנום, כדי להאיר את פניהם הכבויות של קרבנות השטן הנאצי.

קשה לומר שאפשר היה לחוש תחושת אביב בגטו. גטו הוא פלנטה אחרת, שאיננה מושפעת משינויי עונות. קיץ, חורף, חום וקור – הכול כאן מתגמד למילה אחת: הישרדות. אך היו מי שהצליחו לחשוב גם על הישרדות רוחנית. על אף התנאים הבלתי-אנושיים וסכנת החיים התמידית, ניסו לשמור ככל יכולתם על התורה והמצוות.

יום אחד הבחינו דרי הגטו בזיפים המעטרים את סנטרו ואת לחייו של אברהם-הירש. "האם נסתתרה בינתך?", שאלו אותו בחרדה עמוקה. "הלוא יודע אתה מה גורלו של מי שמגדל זקן ופאות בגטו!". ידידיו של אברהם-הירש דיברו על ליבו: "עת פיקוח נפש היא זו. גידול הזקן אינו בכלל המצוות שעליהן 'ייהרג ואל יעבור'. עשה טובה לעצמך". אך השכנועים נפלו על אוזניים אטומות. "הבינו", אמר לבסוף אברהם-הירש, "בחג השבועות יחול יום השנה לפטירת אבי. ביום הזה עליי לגשת ל'עמוד' ולהיות שליח הציבור. יהיה עליי לקרוא את פיוט 'אקדמות' לפני הציבור. אינני יכול לדמיין את עצמי", השתלהב קולו, "משמש בעל תפילה בחג מתן תורתנו בלי זקן ופאות!".

בינתיים קרב ובא חג השבועות. השמש שקעה, שערי הגטו ננעלו, והוכרז עוצר בסמטאותיו. אין יוצא ואין בא. אך בעבור אברהם-הירש וקומץ מקורביו – אין זה לילה רגיל. הוא עצמו, פניו נוהרות באור שאיש אינו יודע מניין נגה עליהן. זקנו הקצר ופאותיו מסודרים, וברוחב לב ובשמחה הוא מזמין את הציבור ל'בית הכנסת' הסודי

שהכין. ואז נדהמו: עשבים וענפים ירוקים קישטו את החלל. המראה נראה תלוש כל - כך על רקע הגטו האיום.

אברהם-הירש התייצב במהרה ליד עמוד התפילה שהכין, ובעיניים בורקות דחק בנכנסים להתעשת ולנער את התוגה והדאגה. "יהודים, שמחו!", גער בהם בעליזות, "היום חג מתן תורה! דיי לדאגה!". אט-אט התחממה האווירה. כשהחלה תפילת החג השילו היהודים האומללים את העצב, ואפשרו למעט שמחה להזדחל לליבותיהם השבורים. אברהם-הירש נראה היה כמי ששרוי בעולם אחר. הוא התפלל ברגש ובדבקות, כאילו הוא נמצא בעיירת הולדתו.

למחרת התכנס המניין שנית. הפעם גברה התרגשותו של אברהם-הירש – הגיעה עת קריאת ה'אקדמות'. הוא זימר בקולו הערב, והמתפללים מחזרים-מחזיקים אחריו. לא היה מאושר ממנו.

שנתיים חלפו. סופה של המלחמה האיומה לא נראה באופק. אין יום שאין קללתו מרובה משל חברו. רבים אינם שורדים. אחרים נשלחים למחנות עבודה. שמעון קופר היה אחד ממתפללי המניין הסודי של חג השבועות בגטו לודז'. עם הזמן נדד והוגלה למחנה כפייה. יום אחד, בשעת ההפסקה, עמד בתור כדי לזכות במנת המרק הזעומה, שלא היה בה כדי להשקיט מעט מרעבונו, ופתאום שמע קול: "יהודים! שכחתם? היום חג השבועות! זמן מתן תורתנו! בשעת המנוחה הבה נתפלל ונאמר 'אקדמות'".

היהודים בקושי הפנו את ראשם לעבר הקול הנלהב. מה שבועות, אילו אקדמות! בקושי נשמה באפם, מעונים וסובלים מקוצר רוח ומעבודה קשה. אך הקול הזה נשמע מוכר לאוזניו של שמעון קופר. הוא הסב את ראשו לעבר הדובר וצמרמורת עברה בגופו: זה אברהם-הירש! בקושי הצליח לזהותו. כפוף גו, פניו מצומקות וקירחות מזקן ומפאות, ובמקומם צלקות – מן הסתם סימני מקלו של סטלמן, הקלגס האכזר. אבל קופר היה משוכנע בלי צל של ספק – זה אברהם-הירש, או לפחות בן-דמותו או צילו. האיש השתנה כל-כך בשנתיים שחלפו... אך בהגיע העת, כשאברהם-הירש הוציא מכיסו סידור קרוע והחל להתפלל, וקולו החם מילא את האוויר – זה היה שוב אברהם-הירש מגטו לודז'. הנעימה והרגש לא קהו; הגו השחוח הזדקף, והקול שב והסתלסל לו בדבקות. וכאשר החל לפזם את ה'אקדמות', נמחק כל זכר של מכאוב מפניו. וכך, בלב מחנה העבודה, נראתה תמונה סוראליסטית: בין הדחפורים הגדולים, קרונות המשא המלאים עפר, שהעמיסו עובדי הכפייה בכותנות הפסים, התכנסה קבוצת אסירים קטנה. הם היו צעירים במיטב שנותיהם, אך כולם נראו קשישים וחלופים, לבושי סחבות ומזי רעב. ובלב התופת עומד לו אברהם-הירש ושר מעמקי נשמתו את ה'אקדמות'.

היו בין האסירים מי שלא הכירו את ה'אקדמות', וייתכן שמימיהם אף לא ביקרו בבית הכנסת. הם לא הבינו מילה מן הפיוט, אך נשמתם נשבתה בקדושת התפילה. כך עמדו להם בדממה, מוקסמים ומאזינים למילים המהללות את נותן התורה. באותם רגעים שכחו היכן הם נמצאים ואילו איומים מרחפים מעל ראשם. באותם רגעים התעלו לעולם עילאי שכולו נשמה ורוח.

"למה קוראים מגילת רות בשבועות"? (חוברת בהלכה ובאגדה לשבועות)

הקדמה

דוד וגלית

בתקופת מלכותו של שאול המלך, אשר היה המלך הראשון של עם ישראל, קמו הפלישתים להילחם בישראל. הם שלחו בריון בשם "גלית", אשר הכריז לעומת מחנה ישראל, שישלחו גיבור שילחם נגדו, ועל ידי מאבקם יוכרע הצד המנצח. אולם מכל מחנה ישראל לא נמצא האיש אשר העיז להילחם מול גלית הפלישתי. עד שכעבור ארבעים יום שמע על כך דוד, קינא קנאת ה', ויצא להילחם בגלית. רוח גבורה ניסכה עליו מאת ה', וללא מדים וללא כלי זין הרג דוד את גלית וערף את ראשו. בכך הביא תשועה גדולה לעם ישראל, כפי שיסופר להלן בעזרת ה'.

כאשר ראה שאול את דוד, כשבידו ראשו של גלית, הבין כי נער זה אינו נער פשוט, אלא נועד לגדולות. ולכן הוא פונה לשריו ושואל אותם: בן מי זה הנער? אומנם הוא כבר הכיר את דוד היטב, כי היה דוד בא ומנגן לפני שאול בכל עת אשר הייתה רוחו עגומה עליו. אלא שעכשיו התעניין שאול לדעת, מהו ייחוסו המדויק של דוד. אמר: אם בא דוד ממשפחת פרץ בנו של יהודה בן יעקב אבינו, הרי הוא ראוי למלוכה, ואם בא דוד ממשפחת זרח אחיו התאום של פרץ, הרי הוא ראוי להיות שופט.

מואבי ולא מואבית

קפץ דואג האדומי, אחד משרי המלך, ואמר: עד שאתה בודק אחריו אם הוא ראוי למלוכה או לגדולה אחרת, תבדוק אם בכלל ראוי הוא לבוא בקהל ה', להיות חלק מעם ישראל, שכן דוד הוא מבני בניה של רות המואביה, והרי כתוב במפורש בתורה: "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם: על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים..."

נענה אבנר, שר צבא שאול, ואמר: שמעתי מפיו של שמואל הנביא הלכה שקיבלה משה רבינו בסיני, ועברה מדור לדור: "לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'" - "עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית". זאת אומרת, שדווקא עמונים ומואבים גברים שהתגיירו,

אסור להם להתחתן עם אישה יהודייה, אבל עמוניות ומואביות שהתגיירו, מותרות לבוא בקהל ולהינשא ליהודי.

דואג לא קיבל את דברי אבנר וניסה להפריך אותם. אמר שאול לאבנר: לך שאל את שמואל הנביא ובית דינו, מה ההלכה. הלכו ושאלו את שמואל, אמר להם: אכן, עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית, כי כל הסיבה שדחתה התורה את עמון ומואב מלבוא בקהל ה', משום שכאשר עם ישראל בצאתם ממצרים היו במדבר, היו צריכים לעבור דרך ארצם, ולא קידמו אותם העמונים והמואבים בלחם ומים, וזה מראה על מידותיהם הגרועות שאינם גומלי חסדים, ולכן אינם ראויים להיכנס בקהל ה'.

ואילו על הנשים אין תביעה על כך שהרי "כל כבודה בת מלך פנימה", ואין דרכן של הנשים לצאת החוצה כדי לקדם בלחם ומים. עד כאן דברי שמואל הנביא. באותה שעה קם עמשא, משרי הצבא, חגר חרבו ואמר: כל מי שאינו שומע הלכה זו, יידקר בחרב! ידע שמואל הנביא כי עתיד דוד למלוך על ישראל, וכדי שלא יהיה פתחון פה לאנשים בעתיד לערער על ייחוסו של דוד המלך ולפוסלו, החליט שמואל לכתוב את "מגילת רות", שבה מובא בפרוט ייחוסו של דוד המלך, והסיפור שמתלווה אליו על התגיירותה של רות המואבית ונישואיה לבועז.

מוסר השכל

ומדוע האריך שמואל הנביא בכתיבת המגילה? הרי אם המטרה היא רק לכתוב על ייחוסו של דוד, אין צורך באריכות כה גדולה? אלא אמר רבי זירא: "רות אין בה לא דיני טומאה ולא טהרה, לא איסור ולא היתר, ולמה נכתבה? מפני החסד, להודיעך כמה שכר טוב נותן ה' לגומלי חסדים".

המגילה גם מלמדת אותנו השגחת ה' על יצוריו, שמשיב לאדם כפועלו וכפרי מעלליו, כפי שאירע לאלימלך שיצא מארץ ישראל לחוץ לארץ, כדי להשתמט מלפרנס את העניים, ולבסוף איבד את כל ממונו ובניו. לעומת זאת רות שבחזרה בחיי עוני בארץ ישראל על פני חיי עושר וכבוד במואב, זכתה שיצאה ממנה מלכות בית דוד.

"מדוע קוראים מגילת רות בחג השבועות?"

מספר טעמים לדבר:

1. דוד המלך נולד ונפטר בחג השבועות, לכן קוראים במגילה שבה מסופר ייחוסו.
2. סיפור המגילה התרחש בתחילת קציר שעורים - בתקופת חג השבועות, חג הקציר. רצו חכמים לזרז את העם במצוות הקשורות לקצירת התבואה - לקט, שכחה ופאה.

לכן תיקנו לקרוא במגילת רות, שבה רואים עד כמה חשובות מצוות אלו, ומה רבה נחיצותן לעניים.

3. ללמדנו מה גדולה ויקרה המתנה שהעניק לנו בורא עולם ביום זה - התורה הקדושה. עד שאף הגויים מכירים ברוממותה, עוזבים את הבלי העולם הזה, ובאים להתענג על ה' ולחסות באור תורתו.

4. ללמדנו שאף אדם שלא גדל על ברכי התורה בימי ילדותו, ובילה את חייו בהבל וריק, יכול על ידי רצון חזק לפתוח פרק חדש בחייו, ולהידבק בתורה הקדושה, כשם שעשתה רות שדבקה בתורה בהיותה בגיל ארבעים.

5. ללמד את הנשים, שאף על פי שפטורות הן מלימוד התורה, בכל זאת רבה מעלתן, ויכולות הן על ידי צניעות, יראת שמים ומידות טובות, להגיע לדרגות גבוהות מאוד, כמו שזכתה רות להיות אם המלכות.

משפט ודין (ילקוט שמעוני)

"ויהי בימי שפט השופטים" בזמן ששופטים את שופטיהם, ויהי רעב בארץ, רחמנא לצלן. ואפילו אם אנשים סוחרים הם הדינים, צריך לזהר בכבודם.

כה עושים שידוך?! (אתר בית חב"ד)

חג השבועות הוא חג נהדר, קל ואהוב. לא צריך להפוך את הבית חודשיים ולחפש את החמץ, לא צריך להיטלטל עם המשפחה לסוכה בגג או בחצר. במקום זה, אפשר ליהנות מפרוסת עוגת גבינה טובה לשם שמים.

בהיבט הרוחני, אין צורך לומר כי חג השבועות מרומם ביותר ופותח שער לשנה חדשה של לימוד התורה. ההתעלות של החג בולטת במיוחד ברשימת הקריאות שלו. בקריאת התורה קוראים את הפרשה החשובה של מעמד מתן תורה ועשרת הדברות, בהפטרה קוראים את התיאור הנשגב של מרכבת השכינה בספר יחזקאל, וקהילות אשכנז נוהגות להקדים את שירת ה"אקדמות" המתארת בשפה גבוהה את שירת המלאכים לעם ישראל שמקבל את התורה. אך לצד כל אלו, נוספת עוד קריאה אחת שנראית קצת לא שייכת. בעם ישראל נהוג לקרוא בחג השבועות את מגילת רות. איך הגיעה מגילת רות לחג השבועות? אחד ההסברים הקדומים לכך הוא שהמגילה נועדה להעלות על נס את הייחוס המשפחתי של דוד המלך, שנפטר בחג השבועות – ולכן קוראים את סיפורה של רות, סבתא-רבה שלו.

אך יש כאן תמיהה חזקה: מה כל כך מכובד בייחוס של דוד לסבתא רות? מעטים מאד היו מתגאים בייחוס כזה. קודם כל כי רות לא באה ממשפחה יהודית שורשית,

אלא הייתה גיורת מואבית. ויותר מכך, מערכת היחסים רות לבועז – שממנה נולד דוד, בדורות הבאים של המשפחה – נוצרה בדרך ממש לא מקובלת בקרב יהודים כשרים. לאחר שרות התאלמנה מבעלה בלי שנולדו להם ילדים, היא קושרת את גורלה בגורלה של חמותה, נעמי, וכך היא מכירה את בועז, קרוב המשפחה של נעמי – ומחליטה ללדת ממנו את דוד ההמשך של המשפחה. היא אורבת לו בלילה בגורן וקובעת עובדות בשטח: "נָתַבָּא בְּלֵט, וְנָתַגַּל מִרְגְּלֹתָיו וְנִשְׁכָּב . "ככה עושים שידוך!?"

סיפור משפחתי

כשחופרים קצת יותר, מגלים שזה לא רק הקשר בין רות לבועז. הסיפור המשפחתי של רות עצמה, וגם של בעלה בועז – גם הוא ממש לא קונבנציונלי. גם רות וגם בועז נולדו כתוצאה מפעולות לא שגרתיות שנקטו בהן הסבתות של המשפחה, כדי להביא את ילדיהן לעולם.

האלבום המשפחתי של בועז מכיל תמונות ממש דומות. הוא נכדו של פרץ, בנם של יהודה ותמר, שהגיע לעולם באותה דרך כמו זו שבה נולד עובד, בנם של רות ובועז. גם תמר התאלמנה, פעמיים, ללא ילדים – והיא יושבת על אם הדרך ומטעה את יהודה כדי שהוא יקים המשך למשפחה שלה. גם מצד האימא, רות, הסיפור ממש דומה. רות המואבית היא נכדה של מואב, שנולד מבתו הבכירה של לוט – שהשקתה את אביה יין במערה כדי שיירדם וכך תוכל להוליד ממנו ילד. אז מדוע קוראים את כל ההיסטוריה המשפחתית המפוקפקת הזו ביום פטירתו של דוד המלך, ועוד במטרה לכבד אותו!?

קופה של שרצים

אם רוצים להבין עד כמה מדובר בשאלה עצומה, מספיק לזכור את דברי הגמרא הבאים. התלמוד דן בסודו של דוד המלך, בחידה היסטורית לא מפוענחת. איך זה שמלכותו של דוד שרדה שנים רבות, בעוד שמלכותו של שאול לא שרדה יותר מדור אחד? אומרת הגמרא הסבר מדהים: שאול היה טוב מדי בשבילנו. שאול בא ממשפחה יחסנית אריסטוקרטית, הוא היה נכד של בנימין בן רחל אמנו; ואילו דוד בא מייחוס מפוקפק, ולכן הוא מתאים לנו. וכמו שאומרים רבי יוחנן: "אין מעמידים פרנס על הציבור, אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו – שיש בו דופי משפחה!" ואי אפשר שלא לתמוה: האם כך עלינו לראות את דוד המלך, כאדם ש"קופה של שרצים תלויה מאחוריו!?"

משפחה להתגאות בה

הרבי מליובאוויטש מסביר את הנקודה בדרך מקורית ומעוררת השראה: בעולם הזה יש שני סוגי ייחוס: יש ייחוס של יפים ויש ייחוס של מתקנים. יש את אלו הטהורים והנקיים שלא דבק רבב בנשמתם, ויש את אלו שהזדהמו והתכערו בחיי העולם אך הם נאבקים מדי יום להאיר את אישיותם. שני סוגי הייחוס חיוניים, אבל הייחוס השני הוא היקר יותר. אבא מתרגש יותר מילד שעשה מאמצים אדירים לבנות את עצמו, מאשר מילד שנולד זך וטהור. וזה היה הייחוס של דוד המלך. הוא לא בא ממשפחה מושלמת, הוא לא נולד נסיך מהאגדות, וגם במשך חייו חווה רגעים לא מושלמים. ובכל זאת, הוא נאבק לתקן ולשוב אל המיטב. וזו הייתה שליחותו בעולם, **להפגין את הערך של המתקנים**.

בכך פתח דוד המלך פתח לכולנו: זאת לא בושה ליפול, זאת בושה להישאר על הרצפה. א-לוקים לא מצפה לשלמות, אך הוא מצפה להיאבק בחוסר השלמות. לא משנה מה נקודת הפתיחה שלך, לא משנה מהיכן ולהיכן התגלגלת במהלך חיך, תמיד אפשר להתחיל מחדש ולעשות מהנפילה את ספר התהילים, להפוך את התשובה לספר של זמירות ותשבחות לאדון העולמים. ויותר מכך: העונג הגדול יותר של הקדוש ברוך הוא בא דווקא מאלו שעושים את המיטב בתוך הבלתי-אפשרי, אלו שלוחמים בתוך מציאות כעורה וחותרים להצליח.

הצדיק רבי נפתלי מרופשיץ יושב פעם עם חסידיו והתגאה בייחוס שלו. הוא ציין כי אין בכל העולם אדם שמיוחס יותר ממנו, כי הוא צאצא ישיר של הבעל שם טוב ושל צדיקים רבים אחרים, מכל הצדדים והענפים המשפחתיים שלו. קם אדם בקהל, התנצל ואמר שהוא מיוחס יותר מהרבי. כולם הביטו בו בתדהמה. הוא היה אדם פשוט, המוני, וכל קשר בינו לבין ייחוס משפחתי מפואר היה מופרך. היהודי הסביר כך: "סבא אחד שלי לא הגיח תפילין, הסבא השני שלי לא שמר שבת והדוד שלי לא מפריד בין בשר לחלב. ובכל זאת אני אזרתי כוחות עצומים ושיניתי את חיי מקצה לקצה. זה הופך אותי למיוחס יותר מהרבי..." נהנה הצדיק מרופשיץ מדבריו ואמר שהצדק אכן אתו.

חג ללא מושלמים

המסר של מגילת רות הוא שחג השבועות והתורה הקדושה פונים דווקא אל הלא-מושלמים. התורה נלקחה ממלאכי השרת וניתנה לבני האדם למטה, אלו "שיצר הרע יש ביניכם", משום שדווקא אנו – המתאמצים ומתקנים – מגשימים את תכלית בריאת העולם.

בספר היום היום נאמר ש"חג השבועות הוא זמן המוכשר לעשות הכול לטובת לימוד התורה והעבודה ביראת שמים". אל לנו לתבוע מעצמנו שלמות ולא להתאכזב מחוסר השלמות. עוד החלטה טובה אחת על התחזקות בלימוד התורה יכולה להיות זו שתפתח את הפתח לנכדו של דוד המלך, למשיח צדקנו, בקרוב ממש.

המודל של רות לגיור אמיתי (שיחת השבוע גליון 1430)

רות היא דוגמה ומופת לגרות אמיתית, שיש בה קבלה מלאה של כל ההווה היהודית. גר צריך לקבל עליו בכנות את כל חובותיו של יהודי.

זה כבר נהפך לקמפיין קבוע לקראת חג השבועות. מקעקעי הדת הקבועים מנופפים במגילת רות כדי לתקוף את דיני הגיור: הנה, רות המואבייה, סבתו של דוד המלך, לא הייתה צריכה לעבור תהליך גיור מפרך. דיי היה בקשירת גורלה בחמותה היהודייה. הללו מכריזים בלעג שאילו הייתה רות רוצה להתגייר בימינו, היו הרבנים מעמידים לפניה הר של דרישות.

אמירות אלה מעידות על בורות בסיסית. באותה מידה אפשר ללגלג על הלכות שבת, ולטעון שבתורה נאמר דבר פשוט ביותר: "לא תעשה כל מלאכה". אלא שכל ילד יודע כי התורה שבכתב אינה מפרטת את כל הפרטים. רק כשמכירים לעומק את כללי התורה יודעים כי הלכות רבות נרמזות במילים יחידות, והן מתפרשות בתורה שבעל-פה.

לא למהר לקבל

ראו זה פלא, הלכות גרות נלמדות מאותו סיפור פשוט ויפה של רות דווקא. מהתנהגותה של נעמי אנו למדים שיש לדחות בתחילה את המתגייר, כדברי חז"ל: "בשלוש מקומות כתיב כאן 'שָׁבְנָה בְּנוֹתַי', כנגד שלוש פעמים שדוחים את הגר, ואם הטריח יותר מכאן — מקבלים אותו".

במשפטים הקצרים שאמרה רות הייתה קבלה מלאה של עיקרי היהדות: "כי אל אשר תלכי אלך" — שמירת שבת, ואיסור ההליכה מחוץ לתחום שבת; "ובאשר תליני אלך" — איסורים הקשורים לצניעות ולייחוד; "עמך עמי" — קבלת תרי"ג המצוות; "וא-לוקייך א-לוקיי" — איסור עבודה זרה. כמו־כן יש דברים הנרמזים בדבריה "באשר תמותי אמות ושם אקבר".

רות היא דוגמה ומופת לגרות אמיתית, שיש בה קבלה מלאה של כל ההווה היהודית. ובאמת, גר אינו נדרש ליותר מזה. מהותו של הגיור היא אותה מחויבות נפשית לכל מערכת החובות המוטלת על יהודי. אם הוא רוצה להיות יהודי — עליו להתחייב לכל מה שמוטל על יהודי. טעות היא לחשוב שעיקרו של הגיור הוא הלימוד

והמבחינים. הלימודים הם הכשרה בלבד ליישום מהותו האמיתית של הגיור. אדם צריך לדעת מה הוא מקבל עליו ומהי מערכת החובות הנגזרת מהגיור. אולם עיקרו של הגיור הוא ההצטרפות הנפשית לברית שכרת הקב"ה עם העם היהודי בהר סיני. הגר צריך לקבל עליו בכנות וברצון את כל חובותיו של יהודי, כמצוות התורה. בלי קבלה זו אין גיור. יכול אדם להיות מומחה להיסטוריה יהודית, ולא להיות יהודי. רק אם הוא מקבל עליו את כל החובות והמטלות של יהודי — אוראז הוא מקבל מהקב"ה את הנשמה היהודית ונעשה היהודי במהותו הפנימית.

מניעים זרים

מציאות ימינו דווקא מחייבת להקפיד הקפדה יתרה על עקרונות הגיור. היו ימים שהגיור לא הקנה לאדם הטבות חומריות כלשהן, אלא בדרך כלל להפך. בימינו מאחורי הרצון להתגייר יכולים לעמוד מניעים זרים לגמרי. גם הטשטוש בין הזהות הישראלית ליהודית מסבך את העניין. אלפי שנים, מאז מעמד הר סיני, מסרנו את נפשנו על זהותנו היהודית. היא יקרה לנו מכדי למכור אותה בזול.

רות ואיסור תחום שבת. (דברי יונה גליון פ"ט)

מצינו במגילת רות כשבאתה רות לחסות בצל כנפי השכינה אמרו חז"ל (יבמות מז:): אמרה לה נעמי אסור לך תחום שבת, ענה לה (רות א טז) באשר תלכי אלך. וצ"ב מה ראתה נעמי בין המצוות המעטות שמנתה, לבחור מכל תרי"ג מצוות דווקא מצוה זו של איסור תחום שבת.

ונקדים מה שכתב הכלי חמדה [פ' בשלח] שמעתי אומרים בשם כבוד אדמו"ר הגה"ק זצוקלה"ה מגור שאמר לפרש דברי הסיפרי על הפסוק [דברים לג ב] "זרח מהר שעיר והופיע מהר פארן", שהחזיר הקב"ה על כל אומה ולשון שיקבלו את התורה, וכשבא לבני עשו שאלו מה כתיב בה, ואמר לא תרצח, אמרו אי הכי לא בעינא וכו'. והקשה דילמא משום הכי קבלו ישראל את התורה הק', מפני שאין בה דבר נגד הטבע של ישראל, ולכן קבלו אותה, ואה"נ אם היה דבר המתנגד לטבע שלהם, לא היו מקבלים את התורה, והשיב דלכן צוה הקב"ה קודם קבלת התורה מצות הגבלה, להגביל את ההר סביב לבל ירסו לעלות, ומטבע של ישראל לחקור כל דבר אחר שורשו, ולהתבונן אחר כל דבר עד כמה שיכול, ובזה שצווה להם הקב"ה מצות הגבלה, ונתן תחומין לכל אחד ואחד היכן מקום עמידתן, בזה צווה להם דבר אשר היא נגד טבעם, ואעפ"כ אמרו נעשה ונשמע, וזה שבחן של ישראל, ודפח"ח.

והנה כי כן י"ל בעניין זה, דהרי רות בתו של עגלון מלך מואב שישבה בגדולתו של עולם, ועזבה והשליכה את כל תענוגי עולם הזה אחר גווה, והלכה ונדבקה אל נעמי, משום שראתה בה שחיה עם תכלית, ובזה נעשתה אמה של מלכות ישראל משיח

ה' דוד בן ישי, לכן אמרה לה נעמי להודיע לה יסוד של כל התורה כולה, שנתן לנו הקב"ה תחומין בכל דבר, וכן עד כמה ואיך צריך לחשוב על כל דבר, ועל זה ענתה לה רות ואמרה, באשר תלכו אלך, שאני מקבלת על עצמי שאלך רק עד גבול המותר. [דברי יונה ח"ב דף קמ"ח]

יעש ה' עמכם כאשר עשיתם עם המתים ועמדי (רות א, ח)

מידת הוותרנות – שורש ההצלחה

רות המואביה יכולה ללמדנו יסוד גדול בעבודת ה', באמונה ובביטחון. רות בת מלכים הייתה ועזבה את מולדתה ובית אביה. בביתה הייתה חיה בעשירות ובכל טוב, ואת כל זה עוזבת והולכת לגור עם אישה זקנה ועניה אשר כל פרנסתה הוא מליקוט שיבולים הנשארות בשדה.

הגר"י לוינשטיין זצ"ל אומר כי ניסיון זה ועמידתה של רות בו מוכיח על מידת אמונתה וביטחונה העצום בה', וכל חסדיה באו בזכות האמונה והביטחון שהיו נטועים בה. חז"ל לימדונו, שמידת החסד היא העיקר, בה נבחן האדם והיא המראה אשר בה משתקפת דמותו הרוחנית של האדם. ככל שמידה זו טבועה באדם כך יכול הוא בנקל להתעלות אף במעלות רוחניות אחרות, אך כל זאת בתנאי שהאדם יוותר על רצונותיו ושאיפותיו למען הזולת.

אין ספק, כי אנו נתקלים בתופעה של עשיית חסד המלווה בפרסום, בכבוד ובכיבודים אחרים הנלווים אליהם. חסד אמיתי הוא חסד שכל מטרתו היא אך ורק נתינה למען הזולת, לא לקבל בתמורתו מאומה. כדי להגיע למידה זו יש לעמול עליה כפי שכותב בעל "החינוך": "כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות". ככל שירבה האדם במידה זו של וותרנות במשך הזמן תשתרש מידה זו בלבו, וממנה ילמד לוותר על רצונותיו ועל שאיפותיו וכתוצאה מכך אף תתחזק בו מידת האמונה בהקב"ה.

על מידה זו של וותרנות ותוצאותיה נלמד עפ"י מעשה נפלא שסיפר הרב ישראל לוגסי שליט"א:

לא בכל יום מזדמן לאדם למצוא עבודה המתאימה לכישרונותיו ודרישותיו. מעשה בשתי ידידות בלב ונפש, שרה ורבקה, שחיפשו עבודה משרדית. הצעת עבודה שפרסם מפעל מסוים קסמה להן מאוד וכל אחת בלי ידיעת חברתה הגישה מועמדות לעבודה במפעל. שרה, אישה נשואה ואם לילדים, ציפתה בקוצר רוח לרגע שבו תיגש לראיון ואולי סוף סוף תזכה לקבל עבודה ובכך בעלה האברך יוכל להמשיך בלימוד תורה בכולל. חברתה רבקה חשבה אף היא להתקבל לעבודה ובכך לאגור סכום כסף עד אשר תמצא את בן – זוגה.

באחד הימים נפגשו שתי הידידות ותוך כדי שיחה על הא ועל דא התברר להן שהיום שתיהן הולכות לראיון באותו המפעל בשעות שונות, רבקה הוזמנה לשעה עשר בבוקר וחברתה שרה הוזמנה לשעה אחת בצהריים. בעל המפעל ואשתו ראינו את המועמדים. הראיון עם רבקה היה תכליתי וקצר. מנהלי המפעל התרשמו מאוד מכישרונותיה, ממקצועיותה ואף הודיעו לה שהיא יכולה להתחיל בעבודה באופן מיידי. "כיוון שהוזמנו בחורות נוספות לראיון, מן הנימוס שאנו אכן נקיים את הראיון עימן, אך אנו החלטיים לקבלך לעבודה ואנו בטוחים שלא תימצא בחורה ראוייה כמוך." – אמר בעל המפעל לרבקה. השכר והתנאים שהוצעו לרבקה קסמו לה מאוד ועבודה מסוג זה לא מוצאים כל יום. לקראת תום הראיון שאלו המראיינים אם יש לה בקשות מיוחדות או שיש לה שאלות כלשהן בנוגע לעבודתה. "כן, יש לי בקשה אחת." אמרה רבקה. "בבקשה, אני מוכן להאזין..." – הפטיר בעל המפעל.

"אנא היעתר לבקשתי. בעוד כ – 3 שעות חברתי הטובה, שמה שרה היא נשואה ואם לילדים, גם היא הוזמנה אליכם לראיון. בעלה אברך ומשכורתו הדלה מהכולל אינה יכולה להספיק להם. אני עדיין רווקה וחיה עם הוריי. אין לי דאגות פרנסה. על כן אבקש מאוד: קבלו אותה לעבודה במקומי והקב"ה יעזור וידאג גם לי למקום עבודה."

הלם אחז בבעל המפעל ואשתו. מעולם לא שמעו על בקשה מוזרה שכזאת. שאדם יבקש עבודה עבור חברו ויותר על מקומו ומשכורתו?! בבקשה מעין זו לא נתקלו בכל שנות ניהולם את המפעל. ברם, התמימות והאמת שבבקשה לא הותירו מקום לספק: רבקה מבקשת ששרה תתקבל לעבודה. ואכן, בשעה 13:30 הגיעה שרה לראיון. גם היא עשתה רושם מצוין אך עדיין מרחק רב היה בינה ובין רבקה, אולם בעל המפעל אכן נעתר לבקשתה של רבקה וקיבל את חברתה שרה כמזכירה במפעל.

שרה נכנסה לעבודה במרץ והוכיחה כי ההעסקה עמה הייתה כדאית, אך כל העת אשת בעל המפעל לא יכלה להירגע מכך שבחורה צעירה כרבקה עשתה מעשה כה גדול שהיא אינה זוכרת כדוגמתו. בליבה גמלה ההחלטה הברורה שאין כלה יותר מושלמת וראויה ממנה עבור בנה.

ללא היסוסים הרימה אשת המנהל את שפופרת הטלפון וחייגה לרבקה. "שלום לך, מדברת בעלת המפעל... שבו רואינת לפני זמן קצר." "שלום וברכה!" – הגיבה רבקה בהתפעלות – "מה שלומכם?" "ברוך השם, טוב מאוד. רבקה, אנא ממך, אודה לך אם תיכנסי היום או מחר למפעל. אני רוצה לשוחח איתך." "בבקשה, אשמח מאוד להגיע ובע"ה אגיע מחר אחה"צ. אך אולי תוכלי לספר לי במה העניין?" – התעניינה רבקה ובליבה התגנב חשש שמא חברתה הטובה שרה "מאכזבת" בעבודתה... "לא כדאי לשוחח על כך בטלפון, בואי לכאן, נשמח לראותך שוב במפעלנו." – ענתה בחביבות

בעלת המפעל. "אני מקווה שלא פיטרתם את שרה ואת רוצה ש..." – כמעט ועלו דמעות בעיניה של רבקה. "לא אל דאגה, ודאי שלא. שרה היא מעולה, ב"ה. העניין הוא אישי יותר. אנא ממך בואי."

למחרת כמתוכנן הגיעה רבקה חייכנית ומרוגשת, סקרנית מאוד לדעת על מה מבקשת לדבר אתה בעלת המפעל. רבקה ובעלת המפעל התרגשו מאוד בפגישה המחודשת ביניהן וללא שהיות מיותרות הציעה לרבקה את בנה כחתן עבורה. "דעי לך, בני תואם הוא את מידותייך בעדינותו, ביראת השמיים שבו וכמובן במידותיו הנעלות ואני מבקשת להציע אותו לחתן עבורך." – אמרה לה. הלם אחז ברבקה. היא לא ציפתה להפתעה כזו וללא היסוס השיבה: "אשמח להיפגש עמו..." – ענתה רבקה מופתעת.

ואכן תוך זמן קצר ידעה רבקה שהזיווג משמיים.

"אל הנער הזה התפללתי" – אמרה לאמו המרוגשת – "הקב"ה זיכה אותי בבנך היקר שכל בת ישראל הייתה מייחלת להשתדך עמו!"

"אני כה שמחה שהזיווג עלה יפה," – הפטירה מנהלת המפעל – "דעי לך, המעשה שעשית בו ויתרת על מקום עבודה עם שכר גבוה במיוחד שבה את לבי. מאותו יום בו נפגשנו ראיתי אותך בדמיוני משתדכת עם בני. ואולי עתה אני אפתיע אותך בדבר נוסף: דעי לך, רבקה, את למען חברתך ויתרת על משכורת חודשית בסך כמה אלפי שקלים, אני רוצה לבשר לך שמיד לאחר נישואיכם את ובעלך תהיו שותפים במפעל. בעלך לא יצטרך לעבוד. חשקה נפשו ללמוד תורה, ובזכות השותפות לא יהיו לך דאגות פרנסה! הסכום שהותרנו בידו הוא גדול ביותר." זו כוחה של נתינה!

נתינה בלב שלם גוררת אחריה שכר גדול תרתי משמע. המסקנה המתבקשת היא, כי כוח הנתינה היא הקבלה הטובה ביותר ורות יכולה ללמדנו פרק חיים מאלף שבזכות מסירותה ונתינתה לזולת זכתה לקבל את דוד ואת התהילים.

אל אשר תלכי אלך (רות א, טז) (הרב יוסף זילברפרב)

"ותאמר רות, אל תפגעי בי לעזובך לשוב מאחריך, כי אל אשר תלכי אלך." "התחילה סודרת לה הלכות גרים. אמרה לה, בתי: אין דרכן של בנות ישראל לילך לבתי תיאטרות ולבתי קרקיסאות שלהם. אמרה לה: 'אל אשר תלכי – אלך'" (מדרש, רות רבה).

לכאורה תמוהים הדברים:

א. מה שאין דרכן של בנות ישראל לילך לבתי תיאטרות הוא מדברי חכמים, ומדוע פתחה נעמי בדברים אלו ולא בעיקרי הדת או בקיום המצוות.

ב. מדוע נעמי התבטאה בלשון "אין דרכן", והרי ההליכה לבתי תיאטרות איסור גמור הוא.

ג. מה הן אותן "הלכות גרים" שהתחילה ללמדה, השונים הלכות גרים מהלכות כלל ישראל.

ההסבר הוא על פי מה שכתב בספר כד הקמח: הנה הצדיקים שמחים בתורה ובמצוות ועיקר שמחתם בעבודת ה' יתברך ... והרשעים שמחים בחטא וברשע", וכהסברו של ה"ספורנו" ששבירת הלוחות על ידי משה רבינו הייתה כי ראה "את העגל ומחולות" – השמחה הוכיחה את עומק החטא ופנימיותו, ולכן, גר הבא להצטרף לכלל ישראל עליו להתנתק לחלוטין מעולם השמחה הגויי כדי שיוכל לבנות בתוכו שמחה בעבודת ה' – לא הרי שמחתם של אלו כשמחתם של אלו, ואת ההבדל היסודי הזה באה נעמי להדגיש שעל המתגייר לדעת שאומות העולם מוצאים תענוגיהם בהבלי העולם הזה ואצל עם ישראל אין הדבר חשוב שמחה כלל והתענוג האמיתי הוא בעבודת ה' וקיום מצוותיו.

מעתה יתבאר היטב מדוע נקראת הידיעה בשם "הלכות גרים", כדי לרמז שהדבר הראשון שעל הגר לדעת הוא את אורח חייהם של עם ישראל והוא הבסיס לכל המצוות כולן, ולכן נקטה נעמי בלשון "אין דרכן של בנות ישראל", ולא "אסור לילך", שכן נעמי לא התכוונה ללמד את רות את חומר האיסור שבדבר, אלא להודיע לה את צורת החיים של כלל ישראל, ולכן גם הקדימה בהנהגה ללמדנו שבתחילה צריך האדם להסיר מעצמו את שמחת הבלי הנכרים ורק אז יוכל להתענג וליהנות מזיו שכינתו

והנה, מובא בחז"ל: למה נקרא שמה רות, שיצא ממנה דוד – שראהו להקב"ה בשירות ותשבחות. בספר "שם משמאל" הקשה, במה זכתה רות שיצאה ממנה מלכות בית דוד, הלא גרים נוספים היו שעזבו חמדות העולם הזה ובאו להתגייר ולא זכו למה שזכתה רות? וביאר, שרות הייתה מוכנה למסור נפשה עבור הגירות, כמובא ביבמות (מז' ע"ב) על הכתוב: 'באשר תמותי אמות', שנעמי אמרה לרות: ארבע מיתות נמסרו לבית דין ועלולה את להתחייב מיתה, ורות השיבה לה: באשר תמותי אמות – אפילו אם אתחייב מיתת בית דין – כדאי לי הדבר, שכן מוטב לי להיות יהודייה המומתת בבית דין, מלהיות מחסידי אומות העולם.

ויש להבין מדוע מתייחס דוד המלך במגילת רות אחר סבתו הגיורת וייחוסו אחר סבו – בועז שהיה ממיוחסי שבט יהודה כמעט ולא נזכר כלל. ועוד, מצינו במדרש

המייחס את דוד כצאצא של לוט, כמובא על הפסוק בתהילים: "מצאתי דוד עבדי" – היכן מצאתיו בסדום. הייתכן ליחסו דווקא להם?

צרות רבות עברו על דוד בימי חייו, אחיו השליכוהו להיות רועה צאן במדברות, כשנמשח למלך נאלץ לברוח מפני שאול, כל ימיו היו רצופים מלחמות, ולא זו בלבד אלא לקה בצרעת זמן רב עד אשר פירשו ממנו הסנהדרין ונסתלקה ממנו שכינה. למרות הקשיים שעבר בימי חייו, דבק בהקב"ה כפי שאמר: 'נפשי בכפי תמיד, ותורתך לא שכחתי', ולא זו בלבד אלא הכל עשה מתוך שמחה וגיל. מידה זו של עבודת ה' מתוך קשיים וצרות מצינו אצל רות המואביה שהייתה בת מלכים ועזבה את כל אשר לה ובאה לארץ יהודה כדי להתגייר ולהצטרף לעם ה' למרות שידעה שחייה יהיו חיי עוני ויקשה עליה להינשא לאדם כשר מישראל, ומידה זו של 'שרויהו להקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות' גם בשעות וזמנים שאין דרך בני אדם לשבח, ירש דוד מרות זקנתו, ושורש מידתם נזרעה כבר אצל לוט בסדום, שלמרות שהתגורר בעיר שהכנסת אורחים הייתה אסורה, לא פחד מהסכנה ועסק בהכנסת אורחים והיה מוכן למסור נפשו על כך, ומידה זו היא שעמדה ליוצאי חלציו – רות ודוד המלך שהתייחדו במידת דביקות בה' מתוך קשיים, ומובן מדוע מתייחס דוד המלך במגילת רות אחר צד אמו ולא אחר צד אביו, ומובן מדוע קורין מגילת רות ביום לידתו.

שכרה של רות (הרב יעקב שטולמן)

כאשר פוגש בועז את רות בשדה בפעם הראשונה, הוא אומר לה ששמע על כל מה שעשתה למען חמותה, וכיצד החליטה לעזוב את עמה ולדבוק בעם היהודי. הוא אומר לה, בין השאר: "ישלם ה' פעלך, ותהי משכורתך שלמה".

מסביר על זה המלבי"ם שישנה הבחנה בין פועל לשכיר.

פועל או אומן מקבל שכר בעד פעולה אשר עשה. החייט מקבל שכר תמורת הבגד שהכין, וזה נקרא פעולה, שמקבל את השכר עבור פעולתו. השכיר, לעומת זאת, מושכר לזמן קצוב, ומקבל שכר תמורת הזמן, בין שיעשה את מלאכתו ובין אם לאו (בעיקרון).

קיום המצוות הינו קבלת שכר במובן של "פועל", שעל כל מצווה ומצווה מקבלים שכר על הפעולה שבה. ולכן אמר בועז לרות שעל מצוותיה "ישלם ה' פעלך". אולם על עצם זה שבאה רות להתגייר, וקיבלה על עצמה לעבוד עבודה תמידית, גם אם לא תגיע שום מצווה לידה, על עצם הגיור היא תקבל שכר כמו שכיר "ותהי משכורתך שלמה" כלומר, שכר תמידי, וזה בגלל מה שכתוב בהמשך הפסוק "כי באת לחסות תחת כנפיו", שבאה לחסות ולהיות חלק מהעם היהודי, שבזה נעשתה רות כשכירה לכל חייה.

בעצרת נדונים על פרות האילן (מעין המועד)

מנהג ישראל לשטח ענפי אילנות בבתי הכנסת ובבתים, כדי לזכור שחג השבועות הוא יום הדין לפרות האילן, כמו שאמרו במסכת ראש השנה. ויש להבין מהו הקשר שבין חג מתן תורה לבין הפרות?

לשם כך נזכר בספור של חוני המעגל, שראה איכר ישיש נוטע עץ חרובים, שאלו: לכמה שנים טוען עץ זה פרות?

ענהו: עץ זה נותן פרותיו לשבעים שנה.

תמה: האם מייחל אתה לחיות עוד שנות דור?

ענה האיש: כשנולדתי, מצאתי לפני עצי חרוב מניבי פרי. אבותיי נטעו לי, ואני נוטע לבני.

איזו תשובה נפלאה, וכמה היא שייכת לחג מתן תורה. אבותינו נטעו עבורנו. הם החדירו בנו את האמונה והמורשת. הם הנחילו לנו את תורתם וקודשתם. הלא כעורים היינו לולי ספריהם הקדושים, בכל מקצועות התורה: בהלכה, בפלפול, בדרוש, בתורת הנסתר. הם נטעו לנו, ואנו ניזונים מפרותיהם.

ואנו, חובתנו לנטע עבור בנינו. להחדיר בהם את אור האמונה, את המאור שבתורה. לרתק את שלשלת הזהב, שושלת הדורות הנאות והולכת מהר סיני הבורע באש עד לב השמים, מפני אשר ירד עליו ה' באש.

וכיצד מבטיחים שהעץ ייתן פרי לתפארת? אם מטפחים את העץ עצמו. אם נוסף עוד שיעור תורני, אם נקפיד יותר על תפלה במניין, ובכוונה, אם נשמח במצוות, מבטחים הפרות הנאים של דור הבא.

חג השבועות (הרב ראובן שמעוני)

האדמו"ר מסאטמר אמר פעם: הנה לכאורה, מצינו דבר פלא: בט"ו בשבט, אשר הוא ראש השנה לאילנות (ראש השנה ב, א), מה אנו עושים? אוכלים פרות... לעומת זאת בחג השבועות, בו נדון העולם כלו על פרות האילן (שם טז, א), את מה אנו מביאים לבית הכנסת? נכון... את האילנות... ובכן, מה פשר הדבר?

אכן התשובה היא, כי האילנות מרמזים על ההורים, ואלו הפרות על הילדים. כאשר דנים את ההורים, יש מקום להביא את הילדים, באשר בכך נבחנים הוריהם, האם מלאו את חובתם כלפיהם, האם עשו את הנדרש כדי לחנכם בדרך התורה והיראה, כדי שיגדלו להיות תלמידי חכמים, יראי ה' ואוהבי תורה. וכן להפך: כאשר דנים את

הילדים - את הפרות - מביאים את הוריהם אשר הם כאילנות, שכן הילדים נבחנו על פי הוריהם: אם ההורים חנכו אותם בדרך הישר, וחרף כל זאת הם לא השלימו חובתם בעולמם, הרי שהתביעה כלפיהם תהיה גדולה ועצומה. אולם אם ההורים התרשלו בחובתם ולא חנכו את הילדים כראוי, אזי אין מה להלין על הילדים, שכן הוריהם הם שהביאום לעברי פי פחת!

ואיך מחנכים ילדים? ובכן, על כך יכולים אנו ללמד מוורט נפלא שאמר פעם הרב צדקה זצ"ל, בביאור מה שמספר במשנה (סכה מח, ב) על אותו צדוקי שנסך את המים בחג הסוכות על רגליו במקום על המזבח, מאחר והצדוקים אינם מודים בנסוך המים, וכשהבחינו בכך כל העם רגמוהו באתרוגיהם. שכן לכאורה יש להקשות, מה ראו העם אשר בירושלים לרגום את אותו צדוקי דווקא באתרוגים? וכי למה לא ירגמוהו באבנים? הרי נקל לתאר, כי אדם שנרגם באתרוגים, לא מוצא את מותו בהכרח, בעוד אלו היה נרגם באבנים, לא היה נותר ממנו מאומה! אכן התשובה היא, היה אומר רבי יהודה צדקה, שהרי ידוע שארבעת המינים מרמזים על ארבעה סוגי אנשים שבעם ישראל: האתרוג שיש בו טעם וגם ריח - מרמז על תלמידי החכמים שיש בהן תורה וגם מעשים טובים, ההדס שיש לו ריח ואין בו טעם - מרמז על בעלי מעשים טובים שאין בהם תורה, הלולב שנלקח מעץ התמר שיש בו טעם ואין בו ריח - מרמז על בעלי תורה שאין בהם מעשים טובים, ואלו הערבה שאין בה טעם וגם לא ריח - מרמזת על רשעי ישראל שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים. מעתה, בקשו חכמים ללמדנו, שכאשר ישנם צדוקים הנוהגים להפך מדרך התורה, הפתרון אינו לרגום אותם באבנים... זה לא יועיל, ואולי אפילו יזיק... הפתרון הנכון הוא דווקא לרגום אותם באתרוגים!! להראות להם כיצד נראים תלמידי חכמים אמתיים שיש בהם טעם וגם ריח, לעשות מהם תלמידי חכמים בעצמם, וכך - 'לרגום' אותם בטעם ובריח של תורה!

שאלות על שבועות

1. שבעה שמות יש לחג השבועות. מה הם?
2. חג שבועות נקרא גם בשם "עצרת". א. מה משמעות שם זה? ב. על מה נידונים בחג?
3. מדוע נקרא חג שבועות בשם זה?
4. כיצד קשור המספר 3 לחג השבועות?
5. מדוע נהוג לקשט את בית הכנסת בירק ועשבים בחג השבועות?
6. ציין חמישה נוזלים שאליהם נמשלה התורה.
7. מדוע נוהגים לאכול מאכלי גבינה בשבועות?

8. דוד המלך נולד ונפטר בשבועות. מי עוד נפטר באותו תאריך שבו שנולד?
9. "סלינו על כתפנו הבאנו ביכורים". במה היו מביאים את הביכורים: א.
העשירים ב. העניים?

תשובות

1. שמות: חג הקציר, מתן תורה, יום החמישים, שבועות, ביכורים, עצרת ויום הקהל.
2. עצרת = עצור מלעשות מלאכה ב. בעצרת נידונים על פירות האילן (ראש השנה א, משנה א)
3. א. סיום 7 שבועות לספירת העומר ב. 2 שבועות אמונים שנשבעו ישראל והקב"ה
4. בגמרא שבת פ"ח נאמר: " ברוך שנתן תורה משולשת (=תורה, נביאים וכתובים) לעם משולש (כהן, לוי וישראל) בחודש השלישי (סיון) ע"י שלישי לבטן (משה) ביום השלישי (לימי ההגבלה)
5. בשבועות נידונים על פירות האילן, וכן זכר למעמד הר סיני שהיה מעוטר בעשבים.
6. רמז בראשי תיבות: "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים = "חלב, דבש, שמן, גין, מים.

7. על שם הר סיני שנקרא "הר גבנונים" (תהילים ס"ח, 17)

8. משה רבנו נולד ונפטר באותו תאריך : ז אדר.

9. א. סלים של כסף וזהב ב. סלי נצרים מקש

שאלות על מגילת רות

10. מי חיבר את מגילת רות?
11. מה הקשר בין מגילת רות לחג השבועות? ציין 3 קשרים.
12. אילו אישים במגילה קיבלו את התואר : א. גיבור- חיל ב. אשת-חיל?
13. עבור מי היה דוד א. נכד ב. נין?
14. על מה נאמר במגילה: "וזאת התעודה בישראל?"
15. רות אמרה לנעמי "כי המוות יפריד ביני ובינך" (א, 18). על מי נאמר בתנ"ך: "בחייהם ובמותם לא נפרדו?"

תשובות על מגילת רות

10. שמואל הנביא (בבא בתרא י"ד :)

11. שניהם חלים בתקופת הקציר ב. התורה היא תורת חסד וגם מגילת רות תוכנה חסד. ג. דוד המלך נולד ונפטר בשבועות, ובמגילת רות מספרים על יחוסו.

12. א. בועז ב. רות

13. דוד היה נכד של עובד ונין של בועז.

14. על הפעולה של : "שלף איש נעלו ונתן לרעה" (ד, 7)

15. "שאל ויהונתן הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו" (שמואל ב, א 23)

נָשִׁים בַּמִּקְרָא - מַאֲלָף וְעַד תּוֹ- אִם בַּמַּגִּילַת רֹת הַמּוֹאֲבִיָּה עֶסְקִינָן, חִפְשׁוּ עוֹד נָשִׁים מִהַמִּקְרָא

א (א) 'אשת נָבֶל הַכַּרְמֶלִי', וגם שם אחת מנשות דוד.

(ב) אם אברהם. _____ אביגיל\ אמתלאי בת כרָנָבו •

ב אשתו של דוד המלך, היא אימו של שלמה המלך _____ בת שָׁבַע • ג
'וילך ויקח (הושע הנביא) את _____ בת דבליים' _____ גֹּמֶר-אֶשֶׁת הוֹשֵׁעַ • ד בתם של יעקב ולאה, הייתה אשתו השנייה של איוב _____ דִּינָה • ה היא שיפחתו של אברהם אבינו _____ ה ג ר •
ו אשת אחשוורוש _____ וּשְׁתִּי •
ז אשת המן הרשע _____ זָרְשׁ •

ח אחת משבע הנביאות (שרה-מרים-דבורה-חנה-אביגיל-אסתר-ח....) _____ חוּגְלָה •

ט "בת שלמה הָיְתָה לִבְנֵי אֲבִינָדָב לֵאשָׁה" (מלכים א: ד, יא) _____ טַפַּת • י (א) אשת עמרם-אימם של מרים, אהרן ומשה. (ב) הרגה את סיסרא _____ יוֹכָבֵד \יעל •

כ בת נשיא מדין אותה הרג פנחס הכהן ביחד עם זמרי בן סלוא _____ כִּזְבִּי בת צור •

ל 'ועיני ... רָכּוֹת' היא אשתו של יעקב אבינו ואימה של דינה _____ לָאָה •

מ בזכותה היה מים לבני ישראל 40 שנה _____ מַרִּים

נ (א) חמותה של רות. (ב) אימו של דוד המלך. (בבא בתרא צ"א, ע"א) _____ נַעֲמִי\נִיצָכָת בת עדאל •

ס הייתה בת אשר, גילתה ליעקב שיוסף עוד חי. עלתה חיה לגן עדן _____

• סרח

ע אשת כיליון שהפנתה עורף לנעמי חמותה _____ ערפה •

פ אישתו של אלקנה _____ פנינה •

צ בתו של יתרו : 'ויתן את בתו... למשה' _____ ציפורה •

ק אשת אברהם: 'ויקח אשה ושמה...' _____ קטורה •

ר (א) אשתו של יצחק אבינו; (ב) אחת מנשותיו של יעקב אבינו _____ רבקה,

• רחל

ש אשת של אברהם אבינו: 'ותצחק ... בקירבה' _____ שרה •

ת אימם של פרץ וזרח (אביהם היה יהודה) _____ תמר

**יהי רצון שנזכה לקבל את התורה בשתי ידיים" , אורך
ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד" אמן ואמן.**